

Stichting Pensioenfonds Staples

Jaarverslag 2015

Amsterdam, 13 juni 2016

Voorwoord

Dit is het jaarverslag over 2015 van Stichting Pensioenfonds Staples.

We kijken terug op een druk jaar als fonds waarin veel is gedaan. Aan het eind van 2015 is er niet volledig geïndexeerd. De belangrijkste oorzaak daarvan waren de ontwikkeling van het beleggingsrendement (1,8% over het hele jaar) en de lage rente. De beleidsdekkingsgraad daalde van 119,4% (startbeleidsdekkingsgraad eind 2014) naar 117,3% eind 2015. De nominale dekkingsgraad daalde van 118,3% (2014) naar 115,8% (2015).

In 2015 is een nieuw besluit Financieel Toetsingskader (FTK) van toepassing geworden op alle pensioenfonds. Dit betekent onder meer verhoogde buffervereisten. Er mag pas (gedeeltelijk) geïndexeerd worden bij een dekkingsgraad hoger dan 110%. Daarnaast is een haalbaarheidstoets gedaan en is de risicohouding bepaald. Met het nieuwe FTK is de beleidsruimte van het bestuur verder ingekaderd in regels die een volledig pensioencontract moeten bevorderen.

In 2015 stond pensioen onverminderd in de belangstelling in media en politiek. Er wordt druk gespeculeerd over een nieuw pensioenstelsel. De contouren daarvan zullen naar verwachting in 2017 helder worden. Het bestuur heeft zich in 2015 verder verdiept in de toekomst van het eigen pensioenfonds. Hier liggen alle opties nog open. Het pensioenfonds is een gesloten fonds, waarin sinds 1 januari 2015 geen nieuwe deelnemers meer instromen.

De druk op de agenda van bestuursleden nam in 2015 verder toe. Op alle vakgebieden (pensioenadministratie, beleggingen, governance, communicatie, risicomanagement) worden de regels uit de financiële wereld van banken, verzekeraars ook die van de pensioenfonds, met stijgende kosten als gevolg. De complexiteit neemt toe.

Het bestuur bedankt de heer Haker die in januari 2016 afscheid nam als voorzitter van het bestuur.

Amsterdam, 13 juni 2016

M.B.A. Capel, (plaatsvervangend) voorzitter

P.A.H. Martens, secretaris

R.A.L. Monnens

C. Boevé

F.P. Lamein

M. Kraan

J.C.J. Zwart

H.J. Vader

R.G. de Bree

Inhoud

Voorwoord	2
Kerncijfers	5
Bestuursverslag	6
Samenvatting eindrapportage van de visitatiecommissie	26
Verklaring van het Verantwoordingsorgaan	27
JAARREKENING	31
Balans per 31 december	32
Staat van baten en lasten	33
Kasstroomoverzicht	34
Toelichting algemeen	35
Activiteiten	35
Pensioenregeling	35
Toeslagen	36
Financiering en premie	37
Herverzekering	37
Grondslagen voor de financiële verslaggeving	38
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva	39
Grondslagen voor de resultaatbepaling	42
Grondslagen voor het kasstroomoverzicht	43
Toelichting op de balans	44
Activa	44
Passiva	52
Overige informatie	55
Beleggingen	55
Niet in de balans opgenomen verplichtingen	58

Risicobeheer	59
<hr/>	
Toelichting op de staat van baten en lasten	65
Baten en lasten pensioenactiviteiten	65
Baten en lasten beleggingsactiviteiten	71
<hr/>	
Overige informatie	73
Overige gegevens	74
Resultaatverdeling	74
Gebeurtenissen na balansdatum	74
<hr/>	
Actuariële verklaring	75
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	77
PERSONALIA	83
VERKLARENDE WOORDENLIJST	84

Kerncijfers

Aantallen	2015	2014	2013	2012	2011
Deelnemers *)	1.156	1.530	1.529	1.762	875
Gewezen deelnemers	4.731	4.846	5.058	4.886	4.995
Pensioengerechtigden	4.615	4.632	4.614	4.610	4.610
FLUIT-gerechtigden	39	30	39	55	74
Bedragen in miljoenen euro					
Surplus eigen vermogen	-8,7	30,7	30,5	-1,4	-41,9
Technische voorzieningen	726,5	724,9	647,6	688,2	653,7
Gehanteerde markt-/rekenrente	1,6%	1,7%	2,6%	2,3%	2,7%
Vereist eigen vermogen	129,0	100,6	78,5	98,5	97,5
Kostendeekkende premie	7,6	9,1	9,0	9,0	6,5
Beleggingsopbrengsten (totaal en na kosten)	13,3	126,0	-0,1	104,5	27,7
Uitkeringen (na aftrek van herverzekering)	34,4	34,6	34,7	35,2	35,2
Totaal belegd vermogen **)	841,5	856,2	756,6	785,3	709,3
Beleggingen voor risico van deelnemers	6,1	6,4	5,0	4,2	3,8
Beleggingen voor risico van pensioenfondsen	835,4	849,8	751,6	781,1	705,5
Nominale dekkingsgraad	115,8%	118,3%	117,0%	114,2%	108,5%
Beleidsdekkingsgraad	117,3%	119,4%	---	---	---
Rendementspercentage beleggingen (op basis van balanswaarde):					
- direct beleggingsrendement ***)	2,1%	2,4%	3,1%	2,7%	2,8%
- totaal beleggingsrendement ****)	1,8%	17,4%	0,2%	15,5%	4,5%

*) inclusief de deelnemers met vrijstelling van premiebetaling wegens arbeidsongeschiktheid en met ingang van 2012 inclusief de medewerkers van Staples Nederland Retail

**) inclusief de onder activa opgenomen 'vorderingen en overlopende activa', 'liquide middelen' en 'herverzekeringsdeel technische voorziening' en de onder passiva vermelde 'schulden en overlopende passiva' en 'derivaten'

***) voor kosten

****) inclusief ongerealiseerde marktwaarderingen en voor kosten

Bestuursverslag

Voor u ligt het jaarverslag 2015 van de Stichting Pensioenfonds Staples, opgesteld volgens de bepalingen vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek, boek 2, titel 9.

Organisatie van het pensioenfonds

Het bestuur bestaat uit 8 leden, van wie 4 namens de werkgever, 2 namens de werknemers en 2 namens de pensioengerechtigden. Een werkgeverslid treedt op als voorzitter en een ander werkgeverslid is als plaatsvervangend voorzitter aangesteld. Een werkgeverslid is als secretaris aangesteld en een werknemerslid is tot plaatsvervangend secretaris benoemd. Daarnaast zijn er in beginsel 3 plaatsvervangende bestuursleden. Per jaar vinden in de regel 4 bestuursvergaderingen plaats. In 2015 hebben 4 bestuursvergaderingen en 4 studiemiddagen/extra bestuursvergaderingen plaatsgevonden.

De dagelijkse uitvoering van het door het bestuur vastgestelde beleid wordt verzorgd door de voorzitter, de secretaris en de directeur van het bestuursbureau (tot 1 augustus 2015).

Tot 1 september 2015 waren de medewerkers van het bestuursbureau van het pensioenfonds (2,4 op fulltime basis) in dienst van Staples Nederland Holding B.V. De kosten van deze werknemers worden volledig doorbelast aan het pensioenfonds.

Ernst & Young Accountants LLP is als externe accountant aangesteld en Willis Towers Watson Netherlands als adviserend en certificerend actuaire, waarbij een scheiding in persoon gewaarborgd is.

De uitvoering van de taken op het gebied van de bestuursondersteuning (vanaf 1 augustus 2015), pensioenrechtenvaststelling, uitkeringen en financiële administratie zijn uitbesteed aan BSG Pension Management B.V.

De beleggingen voor risico van de deelnemers uit hoofde van de modules Beschikbare Premie en Pensioenplus worden beheerd en geadmistreerd door ABN AMRO Pension Services.

KAS BANK N.V. treedt op als risk manager en het Nederlands Compliance Instituut functioneert als compliance officer.

Welke ontwikkelingen hebben zich voorgedaan?

Aangesloten ondernemingen

Per 1 april 2015 heeft Staples Promotional Products Europe Ltd de uitvoeringsovereenkomst met het fonds beëindigd. Per 1 december 2015 is een uitvoeringsovereenkomst ondertekend met SBIN B.V.

Wijziging in de samenstelling van het bestuur

Na 1 mei 2015 hebben zich de volgende wijzigingen voorgedaan:

- De heer P.A.H. Martens heeft op 1 augustus 2015 zijn functie als directeur van het bestuursbureau beëindigd en heeft vanaf 12 augustus als bestuurslid de functie van secretaris van mevrouw M.B.A. Capel overgenomen.
- De heer R.A.P.H. de Wolf heeft per 1 december 2015 de onderneming verlaten en heeft tevens zijn functie als bestuurslid beëindigd.
- De heer R.G. de Bree is op 31 juli 2015 benoemd tot kandidaat plaatsvervangend bestuurslid. Per 18 februari 2016 is hij benoemd tot plaatsvervangend bestuurslid.
- De heer M.J.M. Haker heeft per 31 januari 2016 de onderneming verlaten en heeft tevens zijn functie als bestuurslid beëindigd.
- Mevrouw M.B.A. Capel was tot 12 augustus 2015 secretaris en plaatsvervangend voorzitter. Na 12 augustus 2015 is ze alleen plaatsvervangend voorzitter.

Wijziging in de samenstelling van de beleggings- en controlecommissie (BCC)

Na 1 mei 2015 hebben zich de volgende wijzigingen voorgedaan:

- In verband met de benoeming tot secretaris van het pensioenfonds heeft de heer P.A.H. Martens zijn functie als beleggings- en controlecommissielid per 12 augustus 2015 neergelegd.
- De heer H.G. Vreedenburgh is per 10 maart 2016 benoemd als lid van de beleggings- en controlecommissie namens de gepensioneerden

Wijziging in de samenstelling van het verantwoordingsorgaan

Geen wijzigingen.

Wijziging in de samenstelling van de visitatiecommissie

Eind 2015 heeft er een personele wijziging voorgedaan. Na een lidmaatschap van 5 jaar hebben wij afscheid genomen van de heer J.H.H. Tuijp. De heer E.H.W. Bosman heeft zijn plaats ingenomen.

Wij danken de voormalige bestuursleden, leden van de beleggings- en controlecommissie en leden van de visitatiecommissie hartelijk voor de constructieve bijdrage die zij, in enkele gevallen gedurende een lange tijd, aan de ontwikkeling van ons pensioenfonds hebben geleverd.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan is gedurende het jaar 2015 4 maal bijeengekomen.

Hierbij zijn het jaarverslag 2014 en de stand van zaken rond een aantal actuele onderwerpen aan de orde gekomen.

Visitatiecommissie

In maart 2016 heeft de visitatie over het verslagjaar 2015 plaatsgevonden.

De eindrapportage is op 18 april 2016 behandeld door het bestuur. Een korte samenvatting van de bevindingen is in dit jaarverslag opgenomen. Aan de hand van de aanbevelingen heeft het bestuur een actielijst samengesteld waarvan de voortgang dit najaar zal worden besproken met de visitatiecommissie.

Compliance

Onze compliance officer heeft in de rapportage over de naleving van de Gedragscode Stichting Pensioenfonds Staples over de periode 1 januari tot en met 31 december 2015 geconstateerd dat geen van de verbonden personen en de insiders in strijd met de Gedragscode heeft gehandeld.

Naast de geactualiseerde Gedragscode is als onderdeel van het Integriteitsbeleid de “Regeling Misstanden” van kracht. Door de toepassing van de Compliance Chart wordt er regelmatig een update gegeven van de status van de diverse onderdelen die deel uitmaken van het Integriteitsbeleid.

In het verslagjaar heeft het bestuur een systematische integriteitrisicoanalyse (SIRA) opgesteld. Met de SIRA is een belangrijke stap gezet om de bestaande, integere bedrijfsvoering van het fonds verder te verfijnen en te borgen. Het bestuur heeft, uitgaande van de wijze waarop het fonds werkt, per risicocategorie geanalyseerd welke integriteitrisico's relevant zijn voor het fonds en hoe deze risico's gewogen moeten worden qua kans en impact. Het bestuur heeft vervolgens per risicocategorie nagegaan welke beheersingsmaatregelen nodig zijn en heeft de vraag beantwoord of de bestaande beheersingsmaatregelen afdoende zijn. Uiteindelijk is bezien of en in hoeverre de netto risico's binnen de risicobereidheid van het bestuur vallen. Daarbij is ook beoordeeld of risico's vermeden kunnen worden of verminderd.

Een risicothema dat bij de vaststelling van de SIRA extra aandacht heeft gekregen, is het risico van 'dubbele petten', in de zin van verbonden personen die over informatie beschikken uit meerdere, soms conflicterende hoeken. Er is een reeks van beheersingsmaatregelen waarmee het risico van belangenverstremming wordt uitgesloten.

Communicatie

Tijdens de bestuursvergadering van 14 december 2015 is het communicatieplan 2016 goedgekeurd. Hierin zijn onder andere opgenomen de toeslagbrieven, jaargegevens pensioengerechtigde, UPO's 2016, website en het jaarverslag.

Evenals in de afgelopen jaren hebben de actieve deelnemers een Uniform Pensioenoverzicht en de gepensioneerden een Pensioenoverzicht ontvangen.

Het vereenvoudigde 'Jaarverslag in het kort 2014' is wederom goed ontvangen. Dit geldt ook voor de verzendbrief met aan de achterzijde het 'Jaarverslag 2014 in een notendop'.

In 2016 zal er naast het formele 'Jaarverslag 2015' een 'Nieuwsbrief' worden samengesteld.

Geschiktheid

De geschiktheid van pensioenfondsbesturen is al verschillende jaren een onderwerp dat in de belangstelling staat. In de bestaande regelgeving is het een uitgangspunt dat een bestuur als geheel ten minste voldoende deskundig moet zijn op de zeven door De Nederlandsche Bank (DNB) geformuleerde aandachtsgedebieden.

Pensioenfondsbesturen moeten daarnaast over een geschiktheidsplan beschikken. In dit plan is vastgelegd op welke wijze de gewenste geschiktheid bevordert en gewaarborgd wordt.

In het plan zijn de zogenoemde 'eindtermen' opgenomen waar een bestuurder aan moet voldoen. In deze eindtermen wordt een onderscheid gemaakt tussen kennis en oordeelsvorming. Bij wijze van handreiking zijn in het plan van aanpak ook normen voor andere functionarissen aangegeven, zoals voor leden van het verantwoordingsorgaan. Deze normen zijn afgeleid van de eindtermen. Daarnaast voorziet het plan in de ontwikkeling van methoden voor toetsing van deskundigheid en certificering van opleidingen.

Het geschiktheidsplan is geactualiseerd. De voor een aantal (plaatsvervangende) bestuursleden opgestelde opleidingsplannen zijn inmiddels uitgevoerd. Daarmee is het benodigde kennisniveau op het vereiste peil gebracht.

De nieuwe (plaatsvervangende) bestuursleden en de leden van het verantwoordingsorgaan maken gebruik van de opleidingsmogelijkheden van de door DNB erkende Towers Watson Academy en de Stichting Pensioen Opleidingen (SPO).

Toezicht De Nederlandsche Bank

Het bestuur onderschrijft de noodzaak van goed extern toezicht op de pensioensector en hecht veel waarde aan een goede, open relatie met haar toezichthouder(s). Het bestuur stelt dan ook regelmatig contact met De Nederlandsche Bank (DNB) op prijs.

Op grond van de wettelijke voorschriften zijn het jaarverslag en de Actuariële- en bedrijfstechnische nota (ABTN) ter kennis gebracht aan DNB. Daarnaast heeft het bestuur kennisgenomen van de verschillende circulaire van DNB en daaraan uitvoering gegeven.

Het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het pensioenfonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

De uitvoering van het eerder ingezette beleggingsonderzoek door DNB is in 2015 afgerond.

De door ons pensioenfonds ontwikkelde kwetsbaarheidsmatrix wordt ieder halfjaar geactualiseerd.

Autoriteit Financiële Markten

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) houdt toezicht op de wijze waarop wij communiceren.

Ons communicatiebeleid is vastgelegd in het communicatieplan. Dit plan is aangepast aan de actuele ontwikkelingen in 2015. De actuele dekkingsgraden worden maandelijks vermeld op onze internetsite. Uitdienst tredende deelnemers hebben binnen de gestelde termijn een 'stopbrief' gekregen. Voor de deelnemers aan de Beschikbare Premiereregeling en de per 1 januari 2008 bevroren module Pensioenplus is op een juiste wijze uitvoering gegeven aan onze zorgplicht met betrekking tot de toetsing van de actuele beleggingsmix aan de gewenste mix op basis van het betreffende beleggingsprofiel.

Het nieuwe Financieel Toetsingskader

In 2015 is veel tijd besteed aan de implementatie van het nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK).

In dit proces is nauw samengewerkt met het arbeidsvoorwaardelijk overleg en het verantwoordingsorgaan. Het nFTK moet onder andere bijdragen aan heldere pensioencontracten, waarin duidelijk en transparant staat hoe de lusten en de lasten van een pensioenregeling zijn verdeeld over de werkgever, de (ex-)deelnemers en de gepensioneerden.

Als onderdeel van het nFTK is een haalbaarheidstoets geïntroduceerd, ter vervanging van de bestaande continuïteitsanalyse en de consistentietoets welke werden uitgevoerd tot 1 januari 2015. Pensioenfonds moeten jaarlijks toetsen of het verwachte koopkrachtbehoud van de pensioenen en de daarbij behorende risico's in lijn zijn met de ambities van het pensioenfonds. Het doel van de haalbaarheidstoets is om de afweging tussen het streven naar rendement uit beleggingen en het pensioenresultaat en de daar bijbehorende risico's expliciet te maken. In deze afweging houdt het pensioenfonds rekening met een evenwichtige afweging van de belangen van verschillende generaties. Het resultaat van de toets kan ertoe leiden dat het pensioenfonds samen met de werkgever en de COR (arbeidsvoorwaardelijke partijen) in overleg gaat over een aanpassing van het beleid of de ambitie.

De kwantitatieve normen die de haalbaarheidstoets kent, zijn door het pensioenfonds in overleg met betrokken partijen bij het arbeidsvoorwaardenoverleg Staples bepaald. Hierbij is bepaald binnen welke grenzen het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau moet blijven. Afgelopen september heeft het pensioenfonds de wettelijk voorgeschreven aanvangshaalbaarheidstoets (0-meting) uitgevoerd. Met deze toets is inzichtelijk gemaakt dat het premiebeleid over de gehele beleggingshorizon voldoende realistisch en haalbaar is. Tevens is met de aanvangshaalbaarheidstoets inzichtelijk gemaakt dat het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft om naar verwachting vanuit de situatie dat aan de vereisten voor het minimaal vereist eigen vermogen wordt voldaan, binnen de looptijd van het herstelplan aan de vereisten van het vereist eigen vermogen te voldoen. Voorts is inzichtelijk gemaakt dat het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario niet teveel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau.

Als onderdeel van de eerste haalbaarheidstoets in september 2015 heeft het pensioenfonds de bepaling van de risicohouding uitgevoerd:

Kwalitatieve risicohouding

Het bestuur en overlegpartners achten de realisatie van een koopkrachtbestendig pensioen en het beoogde pensioenresultaat het meest belangrijk. Een gemiddelde toeslagverlening op lange termijn van minder dan 40% wordt als onacceptabel gezien. Er wordt naar gestreefd om zoveel mogelijk een dekkingstekort en de kansen op een korting te vermijden. Een rechtenkorting van 2,5% per jaar is het maximum, een korting van 1% is het minimum. De kritische grens voor de dekkingsgraad is afhankelijk van de minimale grens waarbij nog ten minste kan worden voldaan aan de vereisten om bij een herstelplan binnen de gestelde termijnen te beschikken over het vereist eigen vermogen. De minimale beleidsdekkingsgraad die één keer in de 40 jaar mag voorkomen bedraagt 90%. De volatiliteit ten aanzien van de dekkingsgraad is minder belangrijk. Er wordt gestreefd naar een dekkingsgraad na 10 jaar van ten minste 130%, waarbij in een negatief scenario na 10 jaar de dekkingsgraad boven 104% als belangrijk wordt gezien. De eigenschappen van het strategisch beleggingsbeleid dienen tot gevolg te hebben dat de wensen met betrekking tot de risicohouding en de prioritering van de doelstelling tot uitdrukking komt. Volatiliteit van de premie en het premieniveau wordt door het bestuur in beginsel niet belangrijk gevonden. Er is namelijk sprake van financiering op basis van een kostendekkende premie, waardoor de premie afhankelijk is van de rentestand, welke van jaar op jaar kan fluctueren.

Er is een prioritering in het belang van de doelstellingen aangegeven, waarbij sommige doelstellingen qua prioritering redelijk vergelijkbaar zijn:

1. Realisatie van een koopkrachtbestendig pensioen en het beoogd pensioenresultaat.
2. Minimalisatie kans op kortingsmaatregel en de omvang van de korting.
3. Stabiele dekkingsgraad en maximalisatie van de dekkingsgraad.
4. Stabiele premie.
5. Minimalisatie van de premie.

Kwantitatieve risicohouding

Voor de korte termijn wordt de kwantitatieve risicohouding uitgedrukt in de hoogte van het wettelijk vereist eigen vermogen (VEV). Per 1 januari 2015 had deze een waarde van 18% van de verplichtingen van het pensioenfonds, met een bandbreedte van plus en min 4%. De kwalitatieve risicohouding, de eigen beleidsuitgangspunten en vastgestelde kwantitatieve risiconormen zijn op basis van uitgevoerde ALM-analyses vastgesteld.

De kwantitatieve risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in de door het bestuur vastgestelde ondergrenzen van de haalbaarheidstoets.

Bij de aanvangshaalbaarheidstoets, gebaseerd op de financiële situatie van het fonds per 1 januari 2015, zijn deze volgende grenzen bepaald:

- Mediaan scenario: pensioenresultaat 95%;
- Relatieve maximale afwijking verwacht pensioenresultaat in slechtweers scenario: 30%
- Mediaan scenario vanuit dekkingsgraad die voldoet aan VEV: 95%

Aanpassing risicoprofiel

Er wordt nu nog geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om het risicoprofiel éénmalig te vergroten conform artikel 36 van het Besluit FTK. Het bestuur behoudt de mogelijkheid om gebruik te kunnen maken van deze mogelijkheid, voor zover dat past binnen de grenzen van de vastgelegde risicohouding.

Besluit financieel toetsingskader

Per 1 januari 2015 is het nieuwe Besluit financieel toetsingskader (nFTK) van kracht. Dit heeft gevolgen voor de waardering van de technische voorziening en daarmee voor het aanwezig eigen vermogen. Verder heeft het nFTK gevolgen voor de dekkingsgraad en het vereist eigen vermogen. In de rentetermijnstructuur DNB is niet langer sprake van driemaandsmiddeling van de marktrente. De methodiek van de UFR is (vooralsnog) ongewijzigd. De verandering resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met 3,8 procentpunten tot 114,5%. Verder wordt met de invoering van het nFTK de zogenoemde beleidsdekkingsgraad geïntroduceerd, gedefinieerd als de nominale dekkingsgraad van de laatste 12 maanden.

De beleidsdekkingsgraad per 1 januari 2015 bedraagt 119,4%. Daarnaast zijn de regels ter bepaling van het vereist eigen vermogen in de standaardmethode voor de solvabiliteitstoets van DNB verzwakt. Het vereist eigen vermogen per 1 januari 2015 op basis van het nFTK komt overeen met een dekkingsgraad van 118,0%. In 2015 is het bestaande financiële crisisplan niet aangepast.

Dekkingsgraad

De nominale dekkingsgraad op grond van het Financiële Toetsingskader (FTK) bedraagt ultimo 2015 115,8%. De beleidsdekkingsgraad bedraagt ultimo 2015 117,3%. Het vermogen is € 115 miljoen hoger dan de technische voorziening (TV). Volgens het FTK bedraagt het vereiste eigen vermogen ultimo 2015 € 123,7 miljoen. In termen van de nominale dekkingsgraad (dat zijn niet de termen op grond waarvan het fonds wordt afgerekend) is er een reservetekort van 1,2%. De reële dekkingsgraad bedraagt 93,1% (2014: 91,7%) en is gebaseerd op een afgeleide reële marktrente van 0,2% (2014: 0,2%).

Klachten- en geschillenregeling

In de klachten- en geschillenregeling van het pensioenfonds is vastgelegd dat een belanghebbende een klacht kan indienen. Dit kan als de betrokkene het niet eens is met de wijze waarop de statuten of het pensioenreglement worden toegepast of van mening is onjuist behandeld te zijn. De klachtenregistratie van het pensioenfonds betreft niet alleen formele klachten, maar ook kritische vragen en signalen van belanghebbenden.

Een klacht wordt in eerste instantie behandeld door de administrateur van het pensioenfonds, waarna beroep bij het bestuur mogelijk is. Als een klager het niet eens is met het oordeel van het bestuur, kan de betrokkene zich wenden tot de Ombudsman Pensioenen. Daarnaast bestaat de mogelijkheid van de gang naar de rechter. In 2015 is er één formele klacht ingediend en afgehandeld.

Toeslagen

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van het CBS-loonindexcijfer ("CAO-lonen per maand, inclusief bijzondere beloningen, van particuliere bedrijven"). Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten voor de gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van het CBS-prijnsindexcijfer ("CPI voor alle huishoudens, afgeleid").

Situatie per 1 januari 2016

In de bestuursvergadering van 14 december 2015 heeft het bestuur besloten een voorlopige toeslag te verlenen aan de:

- **actieve deelnemers**
van 1% over de per 31 december 2015 opgebouwde pensioenen. Deze toeslag komt gedeeltelijk voor rekening van de aangesloten ondernemingen.
- **gewezen deelnemers**
van 0,31% over de per 31 december 2015 opgebouwde pensioenen.
- **pensioengerechtigden**
van 0,31% over de per 31 december 2015 uit te keren pensioenen.

De bovengenoemde toeslagpercentages volgen uit de toepassing van de beleidstafel vermeld op pagina 36 onder "Toeslagen".

In de jaren 2012 tot en met 2016 zijn de volgende toeslagen verleend.

	<i>Actieve deelnemers</i>		<i>Gewezen deelnemers/pensioengerechtigden</i>	
	<i>verleende toeslag</i>	<i>stijging loonindex</i>	<i>verleende toeslag</i>	<i>stijging prijsindex</i>
1-1-2016	1%	1,23%	0,31%	0,44%
1-1-2015	1%	1,21%	0,28%	0,75%
1-1-2014	0,99%	0,99%	0,33%	0,90%
1-1-2013	1%	1,71%	0,45%	2,03%
1-1-2012	1%	1,58%	0%	2,33%

Code Pensioenfondsen

Het pensioenfonds volgt de normen die zijn neergelegd in de Code Pensioenfondsen daar waar dat mogelijk is, maar wijkt af waar dat noodzakelijk of gewenst wordt geacht. Een belangrijk principe van de Code Pensioenfondsen is 'comply or explain' ('pas toe of leg uit'). Dat betekent dat waar afgeweken wordt c.q. niet wordt voldaan in de strikte zin van de Code Pensioenfondsen het pensioenfonds hierover verantwoording aflegt in het Jaarverslag.

Het pensioenfonds voldeed op het moment dat de Code Pensioenfondsen van start is gegaan niet aan alle normen met betrekking tot "diversiteit". Meer specifiek betreft dit voor het bestuur de norm 68 en voor het verantwoordingsorgaan de normen 67 en 68.

De norm 67 schrijft voor: In het bestuur en het verantwoordingsorgaan zitten ten minste één man en één vrouw. De norm 68 schrijft voor: In het bestuur en het verantwoordingsorgaan zit ten minste één lid boven en één lid onder de veertig jaar.

Diversiteit binnen de organen van ons pensioenfonds wordt nadrukkelijk nagestreefd vanuit het besef dat het de horizon van het bestuur en het verantwoordingsorgaan verbreedt en de kwaliteit verbetert. Dat brengt een completer bestuur en een betere verantwoordingsfunctie met zich mee. Het diversiteitsbeleid is daarmee een kernelement in de samenstelling van de organen van ons pensioenfonds.

Bij de samenstelling en de opvolging van het bestuur en het verantwoordingsorgaan, maar ook op sleutelposities binnen de uitvoeringsorganisatie, wordt daarom naast de dimensie professioneel gedrag (vereiste geschiktheid en competenties), gestreefd naar een verscheidenheid aan vaardigheden, achtergronden, opleiding, zienswijzen en persoonlijkheden. Dit streven is in beginsel breder dan de diversiteit zoals beschreven in de Code Pensioenfondsen waarin diversiteit met name wordt vertaald naar geslacht en leeftijd.

Gedurende het jaar 2015 is in het bestuur een vacature ontstaan. De vervulling daarvan heeft niet geleid tot een andere invulling met betrekking tot de norm 68 zijnde één lid onder de veertig jaar, dan bij de start van de Code Pensioenfondsen. Bij de invulling van toekomstige vacatures zal diversiteit in de zin van tenminste één lid onder de veertig jaar nadrukkelijk nagestreefd worden.

In het verantwoordingsorgaan bij de invulling daarvan is zoveel als mogelijk rekening gehouden met het diversiteitsbeleid van ons pensioenfonds, zoals hierboven kort beschreven.

De invulling heeft ertoe geleid dat er wordt voldaan aan de normen 67 en 68, zijnde ten minste één man en één vrouw en één lid jonger dan veertig jaar.

Financiering en premie

De zuivere kostendeekkende premie voor 2015 bedraagt € 7.630 miljoen.

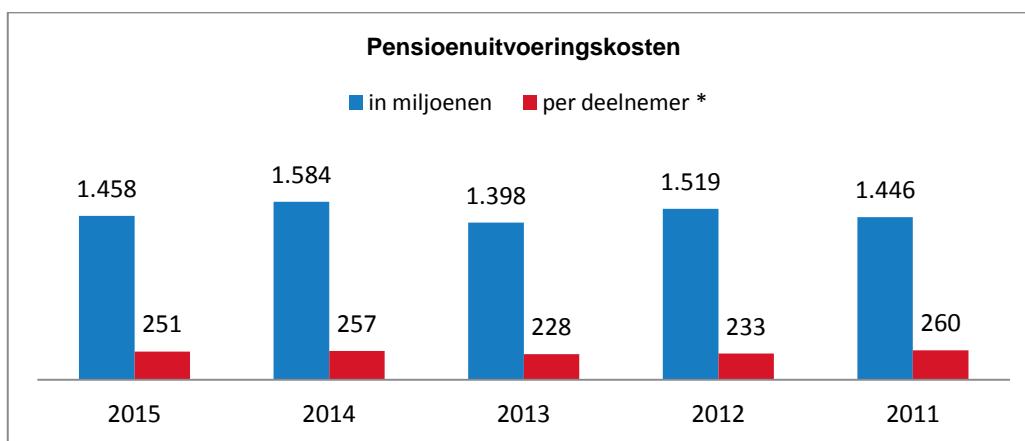
Het verschil tussen de zuivere kostendeekkende premie en de ontvangen feitelijke premie wordt voor een deel veroorzaakt door de mutaties in de loop van 2015. De feitelijke premie is de premie die in rekening is gebracht bij de aangesloten ondernemingen. De kostendeekkende premie is de kostprijs, inclusief de wettelijk voorgeschreven opslagen en risicopremies, van de pensioenopbouw in het boekjaar

Kosten

De kosten worden gesplitst in kosten voor de pensioenuitvoering en kosten voor vermogensbeheer.

Pensioenuitvoeringskosten

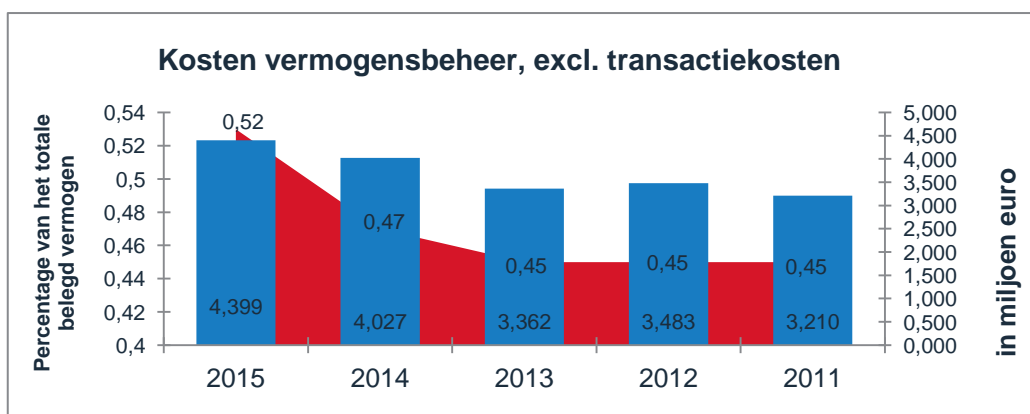
De totale kosten voor de pensioenuitvoering zijn € 1.458 miljoen, dit is circa 0,20% van de verplichtingen (2014: € 1,584 miljoen respectievelijk circa 0,22%). Deze kosten bedragen per deelnemer voor 2015 € 251,00 (2014: € 257,00). Volgens de aanbevelingen van de Pensioenfederatie wordt een deelnemer gedefinieerd als zijnde een actieve deelnemer en een gepensioneerde.

Kosten vermogensbeheer

De kosten voor vermogensbeheer exclusief de transactiekosten bedragen in totaal € 4.399 miljoen, dit is circa 0,52% van het totaal belegd vermogen (2014: € 4,027 miljoen respectievelijk circa 0,47%). Deze kostenstijging is voor een gedeelte een gevolg van de aanvankelijk sterke stijging van het belegde vermogen in de eerste helft van het jaar.

De transactiekosten bedragen in totaal € 0,845 miljoen, dit is circa 0,10% van het totaal belegd vermogen (2014: € 0,870 miljoen respectievelijk circa 0,10%).

Pensioenreglement en statuten

Het pensioenreglement is per 1 januari 2015 aangepast in verband met de wettelijke verplichting om het opbouwpercentage van het ouderdomspensioen te maximeren op € 100.000,=. Per 1 januari 2016 is dit bedrag geïndexeerd tot € 101.519,=.

De statuten zijn in verband met beëindiging van het bestuursbureau op een aantal punten aangepast.

Pensioengerechtigden en uitkeringen

	2015	2014	2013	2012	2011
<u>Aantal pensioen- en FLUIT*-gerechtigden per 31 december</u>					
FLUIT*-gerechtigden	39	30	39	55	74
Ouderdomspensioen	2.996	2.994	2.950	2.930	2.888
Partnerpensioen	1.519	1.529	1.548	1.557	1.590
Wezenpensioen	21	24	24	24	26
Arbeidsongeschiktheidspensioen	<u>79</u>	<u>85</u>	<u>92</u>	<u>99</u>	<u>106</u>
	4.654	4.662	4.653	4.665	4.684
<u>Uitkeringen na aftrek van herverzekering (x 1 miljoen euro)</u>					
Ouderdomspensioen	25,16	25,45	25,76	26,29	26,10
Nabestaandenpensioen	8,36	8,35	8,18	8,22	8,36
Wezenpensioen	0,06	0,07	0,07	0,08	0,09
Arbeidsongeschiktheidspensioen	0,34	0,34	0,31	0,30	0,39
Andere uitkeringen	<u>0,54</u>	<u>0,37</u>	<u>0,34</u>	<u>0,30</u>	<u>0,28</u>
Netto uitkeringen	34,46	34,58	34,66	35,19	35,22

* FLUIT = flexibele uittrekking

RISICOBEEHEER

Risicoprofiel

Het risicoprofiel van het fonds is de uiteenzetting van de voornaamste risico's waaraan het fonds blootstaat. Deze zijn gekoppeld aan de doelstelling van het fonds, het uitkeren van pensioen aan (toekomstige) pensioengerechtigden en het toekennen van uitkeringen aan de nabestaanden bij overlijden. In de jaarrekening wordt vooral ingegaan op de financiële risico's. In deze paragraaf wordt, naast een bepaling van belangrijke financiële risico's, aanvullend daarop ingegaan op niet-financiële risico's.

De voornaamste risico's zijn:

1. Beleggingsrisico's
 - Marktrisico
 - Rentemismatchrisico
 - Valutarisico
 - Kredietrisico
2. Verzekeringstechnische risico's
3. Omgevingsrisico
4. Operationele risico's.
 - Uitbestedingsrisico
 - IT-risico
 - Integriteitsrisico
 - Juridisch risico

De belangrijkste risico's die het bestuur heeft onderkend zijn :

1. Beleggingsrisico's, met name omdat die het fonds het hardst kunnen raken.
2. Uitbestedingsrisico's, met name omdat het pensioenfonds relatief veel partijen kent waaraan uitbesteed is. In het spectrum van dit risico zitten ook de belangrijkste operationele risico's (waaronder IT, integriteit- en juridisch risico).

Beleggingsrisico's

Marktrisico

Het marktrisico is het risico dat er door de ontwikkeling van marktprijzen waardewijzigingen plaatsvinden.

Belangrijkste beheersingsmaatregel: Aanbrengen van een goede spreiding binnen de portefeuille (diversificatie). Ten minste éénmaal per jaar vindt een gedetailleerde risico/rendementsanalyse plaats van de beleggingsportefeuille.

Rentemismatchrisico

Het rentemismatchrisico is het verschil in rentegevoeligheid tussen de portefeuille vastrentende waarden en de technische voorziening. De rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen is als gevolg van de langere looptijden hoger dan die van de portefeuille obligaties.

Belangrijkste beheersingsmaatregel: hedgen van het rentemismatchrisico voor circa 45%.

Valutarisico

Het pensioenpensioenfonds is gevoelig is voor koersschommelingen van meerdere valuta ten opzichte van de euro.

Belangrijkste beheersingsmaatregel: hedgen van alle vastrentende beleggingen in vreemde valuta naar de euro.

Kredietrisico

Het pensioenfonds sluit contracten af met tegenpartijen. Hierdoor loopt het pensioenfonds een risico, indien deze tegenpartijen hun verplichtingen tegenover het pensioenfonds niet nakomen.

Belangrijkste beheersingsmaatregelen: leveren van onderpand, in combinatie met verschillende tegenpartijen met een goede reputatie.

Uitbestedingsrisico

Uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad. Het pensioenfonds heeft veel uitbesteed.

Belangrijkste beheersingsmaatregelen: periodieke evaluatie van uitvoering van de Service Level Agreements (SLA's) ten aanzien van uitbesteding, ISAE 3402 verklaringen van de uitvoerders en regelmatige monitoring van het uitbestedingsrisico in het kader van het compliancerisico.

Risicomanagementsysteem

Het pensioenfonds werkt volgens de principes van Integraal Risicomanagement, dit is het interactieve proces van:

1. het opstellen van de strategie en hieraan gekoppeld het risicoprofiel en de risicobereidheid,
2. het identificeren van risico's,
3. het opstellen en implementeren van het beleid voor risicobeheersing, tot
4. de uitvoering, monitoring en terugkoppeling over risico's en beheersmaatregelen.

Het pensioenfonds heeft een Beleggings- en controlecommissie (BCC) waarvan de twee portefeuillehouders met het aandachtsgebied Financiële aspecten deel van uitmaken. De onafhankelijk risicomanager neemt deel aan de BCC-vergaderingen. Het bestuur heeft in samenwerking met de portefeuillehouders AO/IC onder andere de taak om op systematische en proactieve wijze alle risico's van pensioenfonds te inventariseren en te monitoren. Daarin worden zij bijgestaan door de BCC, de onafhankelijke riskmanager en de compliance officer. Daarnaast adviseren zij het bestuur over adequate maatregelen om deze risico's te beheersen.

Het bestuur heeft een risicoregister opgesteld waarin de relevante risico's zijn benoemd en vastgelegd. Daarnaast wordt per beschreven risico een inschatting gegeven van de impact van het risico, de kans dat het risico optreedt, wie welke verantwoordelijkheden heeft en welke beheersingsmaatregelen zijn genomen. Het risicoregister wordt jaarlijks, en indien nodig ook tussentijds, geactualiseerd.

Risicobereidheid

Er heeft geen risicobereidheidsonderzoek plaatsgevonden onder de deelnemers en de pensioengerechtigden van het pensioenfonds. Het bestuur heeft wel kennis genomen van de uitkomsten van het onderzoek 'risicobereidheid en pensioen' zoals dat door Towers Watson in april 2014 is uitgevoerd. Towers Watson geeft aan dat er geen reden is om aan te nemen dat de risicobereidheid van de deelnemers en gepensioneerden bij het pensioenfonds Staples afwijkt van de benchmark, zoals die is bepaald uit dat onderzoek.

In lijn met de risicobereidheid worden de volgende doelstellingen gehanteerd:

- Kans op onderdekking (dekkingsgraad kleiner dan 100%) op een 15-jaars basis moet kleiner zijn dan 8-10%
- Kans op een dekkingsgraad kleiner dan 104% op een 3-jaars basis moet 'klein' zijn.

Risico's en onzekerheden die in het afgelopen boekjaar belangrijke impact hebben gehad

Het renterisico heeft enige impact gehad op het pensioenfonds, evenals het marktrisico.

De beheersingsmaatregelen hebben gewerkt, de afdekking van het renterisico voor 45% heeft een deel van de daling van de dekkingsgraad beperkt.

De verwachte impact op de resultaten en/of financiële positie indien één of meer van de voornaamste risico's en onzekerheden zich zouden voordoen, zo mogelijk gebaseerd op gevoeligheidsanalyses

Het bestuur heeft zich bij de opstelling van de scenario's in de ALM-studie en vergewist van de effecten van de belangrijkste risico's. Tevens worden de belangrijkste risico's gemonitord via de riskfindings die het bestuur elke maand ontvangt. Tevens wordt bij voorgestelde aanpassingen in het beleggingsplan een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd.

Verbeteringen in het systeem van risicomanagement

Voor het komende jaar staat een verdiepings- en verbeteringsslag op stapel om het integrale risicomanagement als geheel te verdiepen. Belangrijk aandachtspunten hierbij is de wijze van rapporteren over risico's. De inzet is erop dat het risicomanagement breder wordt betrokken bij alle belangrijke bestuursbesluiten.

Voor een nadere toelichting op de risico's en het beheersingsbeleid wordt verwezen naar de paragraaf Risicobeheer van de jaarrekening.

BELEGGINGEN

Inleiding

Als we terugblikken op 2015, dringt één conclusie zich op: het gehele jaar beheersten geopolitieke risico's de markten. De hoofdrol was daarbij voorzien voor Centrale Banken. In maart lanceerde de Europese Centrale Bank een kwantitatieve verruiming, het moderne equivalent van geld bijdrukken. Het idee is dat de Europese Centrale Bank meer geld in de economie pompt, zodat er meer leningen kunnen worden aangegaan die op hun beurt investeringen en consumptie aanwakkeren. Wereldwijd bleven de Centrale Banken tot in de herfst op het voorplan. De Bank of Japan beloofde een eigen kwantitatief versoepelingsprogramma te lanceren, maar deed dat uiteindelijk niet, tot grote schade van de Aziatische beurzen.

Op het einde van het jaar ging de Federal Reserve (met name bekend als "Fed", de Amerikaanse nationale bank), na twee jaar wachten, eindelijk over tot een verhoging van de rente. De ECB, tot slot, aarzelde om de voortzetting van haar kwantitatieve verruiming tot september 2016 hard te bevestigen. Het gevaar voor deflatie blijft vooralsnog voortduren.

Monetair beleid

Eind 2014 besliste de Fed om haar maandelijkse activa-aankopen stop te zetten omdat ze het monetaire beleid wilde normaliseren. Dat lokte geen bijzondere reacties uit, maar het bleek veel lastiger om de verwachtingen ten aanzien van de basisrente in goede banen te leiden. De onderliggende boodschap van het officiële persbericht na elke monetaire beleidsvergadering wijzigde van maand tot maand. De Fed verklaarde dat ze 'geduld' aan de dag zou leggen voor ze de basisrente verhoogde. In maart zette de Centrale Bank een belangrijke stap door het woord 'geduld' uit haar persbericht te schrappen. Vanaf dan zou ze zich op het economische scenario baseren voor een beslissing om de rente al dan niet te verhogen. De Fed had het niet langer over een vast tijdschema, maar stelde dat elke beslissing van de cijfers zou afhangen. Wel verklaarde Janet Yellen (voorzitter van de Fed) dat de rente na een eerste verhoging geleidelijk zou worden opgetrokken terwijl het monetaire beleid toekomstgericht moest zijn. Jammer genoeg bemoeilijkte dit verband tussen de monetaire beleidsbeslissingen en de economische cijfers de analyse omdat de cijfers sinds begin 2015 bijzonder volatiel waren. Na stijgende bezorgdheid over de groei waardoor de Fed de rente in september niet verhoogde, kon Janet Yellen pas op 16 december 2015 het licht op groen zetten voor een beëindiging van het nul rentebeleid dat al sinds eind 2008 van kracht was. Het pad hiervoor was al voorbereid tijdens de vorige vergadering. De 'Fed Funds' rente zal nu binnen een bandbreedte van 0,25% en 0,50% bewegen en de Fed stelt voor de volgende maanden meer renteverhogingen in het vooruitzicht (een totaal van 100 bp in 2016 op basis van de consensusverwachting van alle FOMC-leden). Die beslissing was vooral gebaseerd op de duidelijke opleving van de werkgelegenheid, de consumptie en de vastgoedmarkt.

In 2015 nam het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) een nieuwe, beslissende wending. In een omgeving van een nog altijd bescheiden groei en een inflatie die zelfs negatief werd in december 2014, ging ze op 22 januari 2015 over tot een kwantitatieve versoepeling die vergelijkbaar was met eerdere maatregelen in de VS en het VK. Het betrof hogere maandelijkse activa-aankopen voor een bedrag van 60 miljard euro. Naast de aankoop van covered bonds en door activa gedekte effecten (Asset-Backed Securities, kortweg ABS) sinds de herfst van 2014, bevatte het nieuwe programma ook papier van supranationale instellingen en staatsobligaties. De aankoop van obligaties uit de overheidssector die op 9 maart begon, bevat ook obligaties met een negatieve rente maar niet lager dan de depositorente. Na de aanvang van die transacties verklaarde de ECB meerdere maanden op rij dat de operatie 'zonder problemen' verliep en zou voortduren tot ten minste september 2016. Door de financiële turbulentie van vorige zomer en de hardnekkig lage inflatie in de eurozone gingen sommige waarnemers ervan uit dat er extra maatregelen zouden komen terwijl de Europese economie goed op de kwantitatieve versoepeling (QE) leek te reageren. In oktober zinspeelde Mario Draghi (voorzitter van de Europese Centrale Bank) op ambitieuze maatregelen in december. De verwachtingen hieromtrent waren hoog gespannen door andere, uitermate uitspraken zoals in november: 'we zullen het nodige doen om de inflatie zo snel mogelijk omhoog te sturen'. Op 3 december loste de ECB de verwachtingen niet in: ze verlaagde de depositorente slechts met 10 bp tot -0,30% en liet de andere twee basistarieven ongewijzigd (de rente voor belangrijke herfinancieringstransacties op 0,05% en de marginale beleningsrente op 0,30% sinds september 2014) en ze verklaarde door te gaan met de inkoop van activa in het kader van QE tot 'maart 2017 of, indien nodig, langer'.

Ze besloot ook om 'zo lang als nodig de aflossingen van de hoofdsom van de in het kader van het asset purchase programme aangekochte waardepapieren op de vervaldag te herbeleggen'.

Valutamarkten

In 2015 bleven de valutamarkten erg volatiel. Die nervositeit was vanaf begin 2015 zichtbaar omdat er door de verwachting dat de Fed de basisrente zou verhogen kapitaal wegvloede uit de opkomende valuta's. De problemen van grondstoffen producerende landen speelden eveneens een rol en hadden een negatief effect op de valuta's van een aantal ontwikkelde economieën (CAD, AUD, NZD en NOK). Tegelijk dook het spookbeeld van een valutaoorlog en toenemende volatiliteit weer op door twee aanpassingen in het wisselkoersbeleid. Enerzijds was er de volslagen onverwachte beslissing op 15 januari van de Zwitserse Nationale Bank (SNB) om de in september geïnstalleerde koppeling van haar valuta met de euro (CHF 1,20 voor 1 euro) op te heffen wat de volgende dagen heftige schommelingen veroorzaakte. Anderzijds was er de nogal onhandige en verrassende devaluatie van de Chinese yuan door de Chinese centrale bank in augustus waardoor de markten grillig bewogen. Het uitermate inschikkelijke beleid van de ECB dat de kloof tussen het monetaire beleid aan beide kanten van de Atlantische Oceaan nog vergrootte, maakt officieel weliswaar geen deel uit van het valutabeleid, maar zette toch zijn stempel op de trends in de wisselkoers EUR/USD. De euro bewoog eerst binnen een erg brede handelsbandbreedte (1,05 tot 1,21) maar moest uiteindelijk in 12 maanden tijd wel 10,3% prijsgeven vergeleken met de dollar. Het dieptepunt werd in maart bereikt (in feite een dieptepunt sinds januari 2003) toen de Griekse problemen de euro nog meer verzwakten. De wisselkoers bewoog vervolgens zonder uitgesproken trend en steeg meermaals boven de 1,14 als gevolg van economische cijfers, politieke ontwikkelingen en verschuivingen op andere financiële markten.

Obligatiemarkten

In twaalf maanden tijd steeg de rente op de tienjarige Amerikaanse T-note met 10 bp: na een rente van 1,65% in januari (een dieptepunt sinds mei 2013) en 2,50% tijdens de zomermaanden, werd het jaar afgesloten op 2,27%. In de eurozone weerspiegelden de trends in staatsobligaties hoofdzakelijk het monetaire beleid (verwachtingen en beslissingen) van de ECB. Paradoxaal genoeg steeg de rente op de tienjarige Bund (Duitse staatsobligatie) met 9 bp dit jaar. Door een erg inschikkelijk monetair beleid en een duidelijke vertraging van de inflatie daalde de tienjarige Duitse obligatierente bijna voortdurend van 0,54% eind 2014 naar minder dan 0,08% op 20 april 2015. Algemene bezorgdheid, vooral over de chaotische ontwikkelingen in de gesprekken tussen Griekenland en zijn schuldeisers, stuurde de rente op Duitse staatsobligaties, die als een veilige haven worden gezien, mee omlaag. Daarop volgde een plotse correctie in de staatsobligatiemarkt als gevolg van technische factoren, speciale marktomstandigheden en bijstellingen van de posities van hedgefondsen. Na een niveau van circa 0,60% medio mei steeg de rente op de tienjarige Bund op 10 juni naar bijna 1%. Vervolgens daalde de rente weer, maar minder sterk. Aan het einde van het jaar nam de volatiliteit toe, vooral door de verklaringen van Mario Draghi die de hoop op nieuwe spectaculaire maatregelen voedde en vervolgens de verwachtingen niet inlostte: hij versoepelde het monetaire beleid verder maar minder dan verwacht. In de hele tweede helft van het jaar waren beleggers ongeacht de economische fundamentele factoren geneigd om winst te nemen telkens als de rente op de Bund onder de 0,50% dook. De obligatierente eindigde het jaar op 0,63%.

Aandelenmarkten

De verschillen in rendementen per regio waren groot dit jaar. De MSCI AC World (in dollar) daalde met 4,3% en de MSCI Emerging Markets (in dollar) gaf 17% prijs. In dat licht was 2015 een slecht jaar. Maar de verschillen waren groot, de S&P 500 daalde 0,7%, terwijl de Eurostoxx 50 een stijging van 3,9% en de Nikkei 225 een stijging van 9,1% liet optekenen (alle cijfers voor deze indices luiden in lokale valuta's). De eerste helft van het jaar was per saldo positief, vooral in Europa en Japan en de koerswinsten in die periode maakten het verlies uit het tweede halfjaar min of meer goed. Wat die trends met elkaar gemeen hebben is moeilijk te zeggen, met uitzondering misschien van de volatiliteit die in de loop van het jaar meermaals piekte, onder meer tijdens de zomermaanden toen beleggers bijna even nerveus waren als tijdens de Europese staatsschuldcrisis.

Die nervositeit had meerdere redenen. Een daarvan was de verkiezing van Alexis Tsipras in Griekenland die de aan de Europese en internationale reddingspakketten gekoppelde hervormingen weigerde uit te voeren waardoor alle ogen plots op Griekenland gericht waren. Het bracht Griekenland op de rand van het failliet en het deed de eurozone in juli bijna uiteenspatten. Het compromis dat er op de valreep kwam, volstond echter om de beleggers gerust te stellen ook al blijft Griekenland onder een enorme schuld gebukt gaan. Vervolgens dook er een nieuw punt van zorg op: China. De Chinese autoriteiten reageerden op de correctie van de aandelenmarkten met verschillende ondersteunings- en controlemaatregelen, maar tastbare resultaten bleven uit. De twijfel over de gezondheid van de Chinese economie werd vervolgens nog aangewakkerd door teleurstellende economische cijfers. De nervositeit nam verder toe door de verrassende devaluatie van de yuan tegenover de dollar in augustus. De nieuwe daling van de olieprijs vanaf eind juni (na een gestage stijging van WTI (West Texas Intermediate) van 45 dollar in maart naar 60 in juni) werd tot slot gezien als een teken dat de wereldwijde economie aanmerkelijk vertraagde. In feite was de daling van de olieprijs echter te verklaren door een wanverhouding tussen vraag en aanbod waardoor de daling eind 2015 nog versnelde. De beslissing van de OPEC om geen productielimieten op te leggen stuurde de koers van WTI toen onder de 35 dollar. In één jaar tijd zakte de olieprijs, die in 2014 al met 46% was gedaald, met nog eens 30%.

In september bleef de donkere schaduw van China over de markten hangen ondanks inspanningen van de autoriteiten om de markten te stabiliseren en waarnemers te overtuigen dat het land voldoende monetaire en budgettaire middelen voorhanden had om de groei in evenwicht te brengen. Wederom speelden de centrale bankiers dit jaar een hoofdrol. Door wisselende verwachtingen ten aanzien van het monetaire beleid, vooral in de VS en de eurozone, gingen de aandelenmarkten sterk op en neer. Dat wijst erop dat beleggers nog altijd aan het 'liquiditeitsinfuus' hangen. Europese aandelen kregen een impuls dankzij de kwantitatieve verruiming van de ECB in de eerste helft van het jaar en deden het daardoor ruimschoots beter dan aandelen uit de VS. De wereldwijde aandelenrally in oktober (die niet stand hield) was te danken aan hoop op een nieuwe ronde van verruiming door de ECB. De boodschap van Fed-voorzitter Janet Yellen werd pas later goed begrepen, maar de verhoging van de basisrente die ze in december aankondigde werd uiteindelijk goed onthaald.

Onze beleggingen in 2015

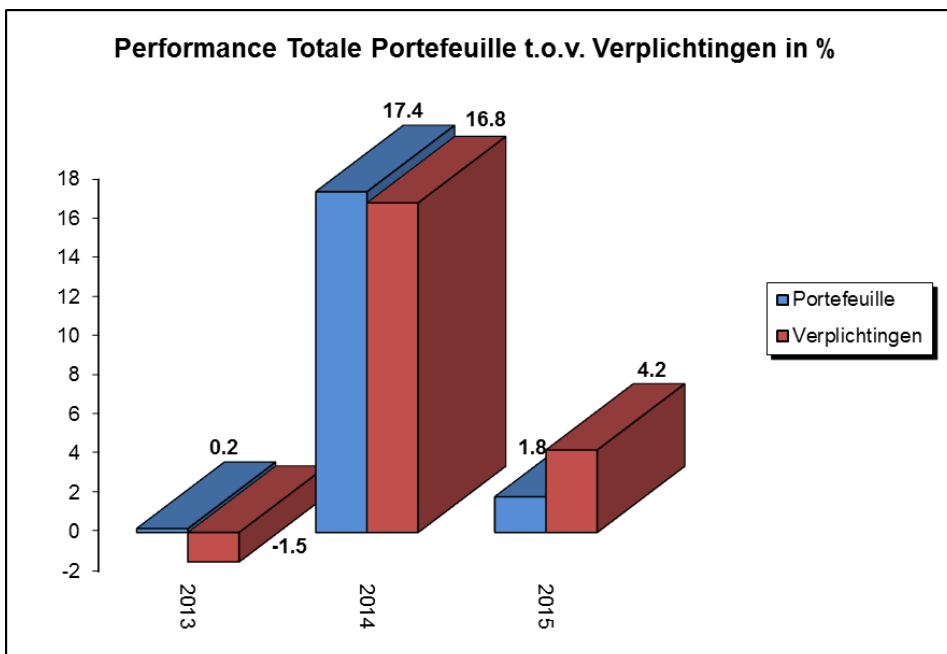
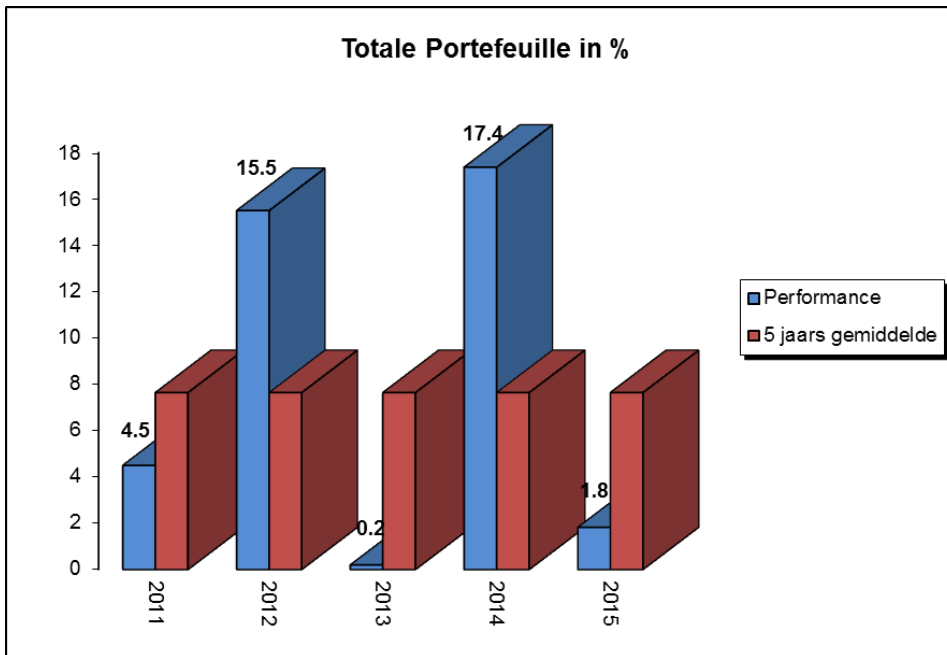
De beleggingsportefeuille van Stichting Pensioenfonds Staples liet, inclusief de overlays voor rente, valuta en (tijdelijk) aandelen, in 2015 een bescheiden rendement zien van 1,8%. Over dezelfde periode stegen de verplichtingen met 4,2%, zodat er over het jaar een underperformance ten opzichte van verplichtingen van 2,4% resteert.

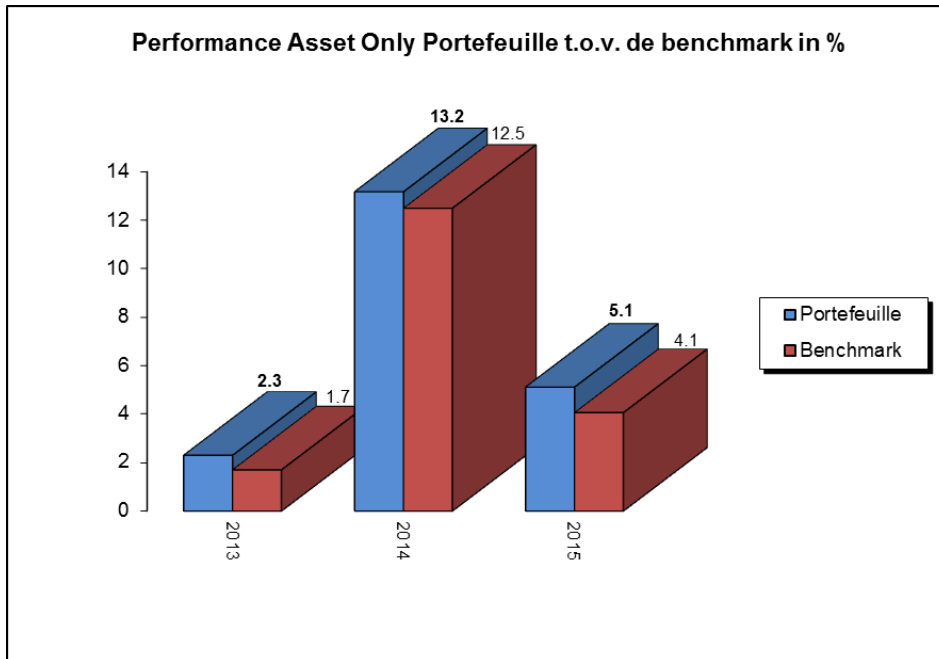
Kijken we naar de portefeuille zonder de overlays, dan is er sprake van een rendement van 5,1%, een outperformance van 1% ten opzichte van de strategische benchmark. Het verschil tussen de 5,1% en de 1,8% komt voornamelijk door de negatieve bijdrage van de valutaoverlay (-2,3%). Als gevolg van de sterke stijging van de waarde van de US Dollar ten opzichte van de Euro werd er verlies geleden op de valutaoverlay. Hier staat uiteraard een sterke stijging van de in US Dollar genoteerde beleggingen tegenover, waarover hieronder meer. Het restantverschil tussen de 5,1% en 1,8% komt voor rekening van de rentehedge en de aandelen optie constructie die in januari 2015 afliep.

In tegenstelling tot 2014, toen zo goed als alle beleggingscategorieën positief bijdroegen aan het resultaat, was het beeld in 2015 gemengd. Vastrentende waarden luidend in euro, met een totaal belang van circa 40%, lieten, met uitzondering van Euro Credit een (licht) positief beeld zien. US Credit profiteerde sterk van de appreciatie van de US dollar en was met ruim 11% de grootste stijger binnen de categorie vastrentende waarden. Binnen de rendementsportefeuille waren wereldwijde aandelen een uitblinker met een rendement van meer dan 10%. Onroerend goed aandelen deden het zelfs nog iets beter met een rendement van bijna 12%. Een andere uitstekende performer was Infrastructuur, dat door diverse herwaarderingen een rendement van zelfs meer dan 60% noteerde. Ook High Yield deed het zeer behoorlijk met een rendement van meer dan 5%. Hier stond tegenover dat met name Emerging Markets aandelen negatief rendeerden (-8,8%).

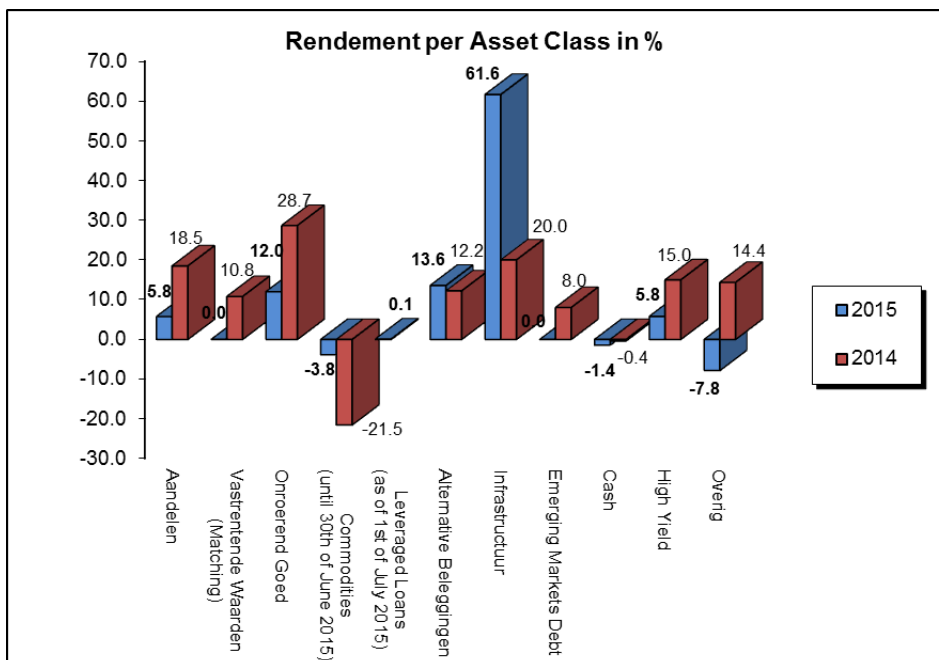
De nominale dekkingsgraad daalde in 2015 van 118,3% aan het eind van 2014 naar 115,8% aan het eind van 2015.

In onderstaande tabel treft u het rendement aan over het vermogen in 2015.

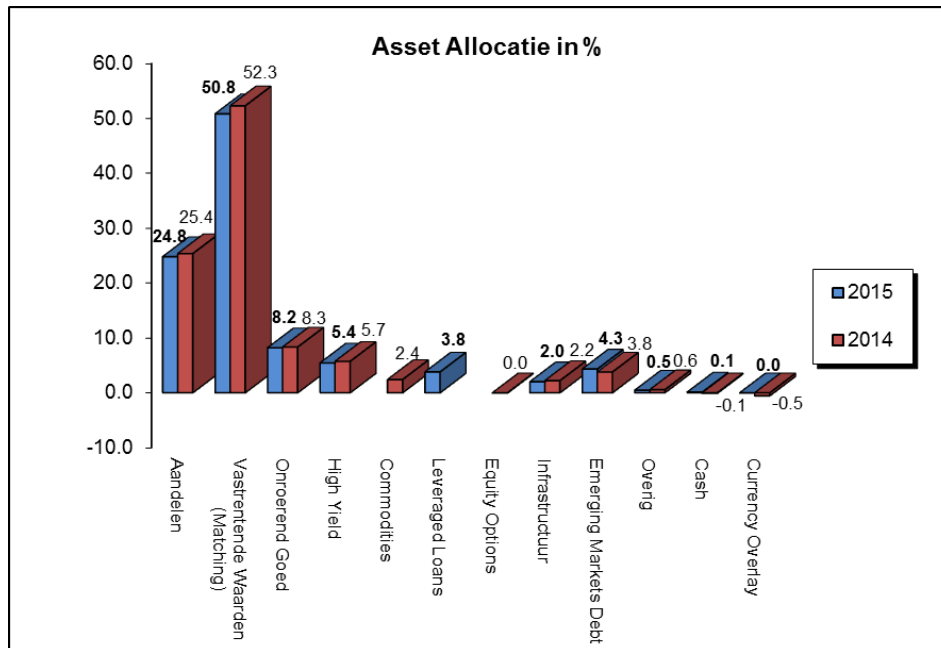

In onderstaande tabel is de performance weergegeven die in de verschillende vermogenscategorieën is behaald.

Binnen de asset allocatie werd in 2015 afscheid genomen van commodities. Leveraged loans zijn toegevoegd als nieuwe asset class.

Vastrentende waarden

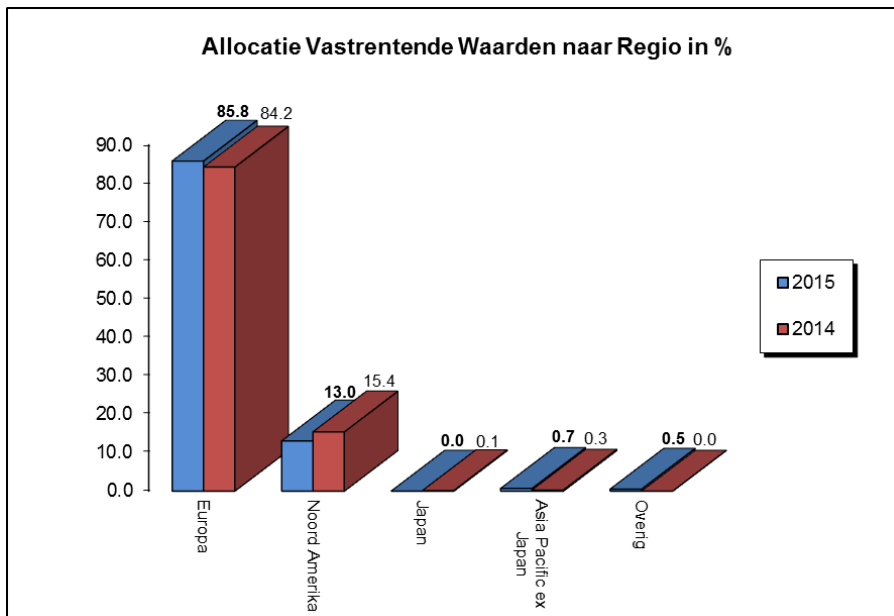
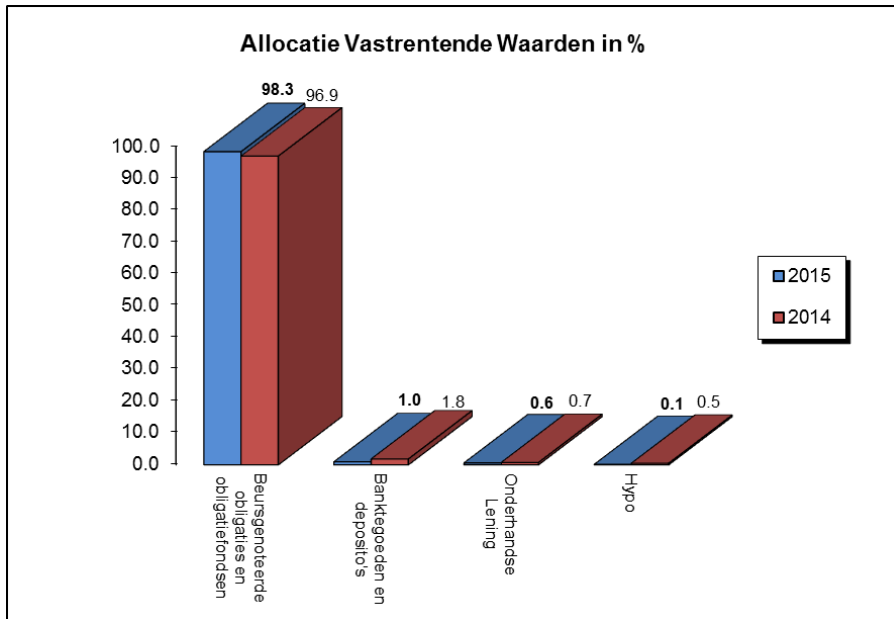
De vastrentende portefeuille bestond eind 2015 uit de volgende onderdelen: Euro Staatsleningen, Euro inflatie gerelateerde leningen, Euro bedrijfsobligaties (credits), US bedrijfsobligaties (credits), Emerging Markets Debt, US High Yield obligaties, Leveraged Loans en de rente swap portefeuille om de renteafdekking op het gewenste niveau te houden. Met uitzondering van Emerging Markets Debt, US High Yield obligaties en Leveraged Loans maken alle bovengenoemde vastrentende categorieën deel uit van de matching portefeuille. De strategische allocatie naar deze matching portefeuille is in 2015 onveranderd gehouden op 52% van de totale portefeuille.

Binnen de matching portefeuille werd de allocatie naar de (Euro) inflatie gerelateerde leningen verlaagd van 5% naar 3%. De allocatie naar de staatsobligatie portefeuille bleef op 25%. De werkelijke allocatie bedroeg 25,3% per eind 2015. De allocatie naar bedrijfsobligaties bleef op 20%. Het strategische rente afdekking percentage is in juni verlaagd 55% naar 45%.

Vastrentende waarden luidend in Euro lieten een bescheiden performance zien. Government Bonds rendeerden 0,84% over het gehele jaar. Euro credits rendeerden 0,4% negatief als gevolg van licht uitlopende rentespreads. US Credit had een heel goede performance (11,42%) maar dit kwam volledig voor rekening van de sterker geworden US dollar. Inflation Linked Bonds bleven met een performance van 0,49% ook dicht bij huis.

High Yield obligaties, als onderdeel van de rendementsportefeuille, behaalden een rendement van 5,82%. Emerging Markets Debt had te lijden onder het slechte sentiment in opkomende markten en rendeerde bijna 6% negatief.

Indien we kijken naar de regioallocatie van de vastrentende waarden dan is ruim 85,8% belegd in euro's in Europa, het overige is voornamelijk noterend in US dollar.

Aandelen, vastgoed en overige beleggingen

In 2015 bedroeg de strategische allocatie naar wereldwijde aandelen in ontwikkelde landen 18%. Deze passieve belegging realiseerde ruim 10%. De aandelen allocatie naar opkomende markten van 6% liet een negatief rendement zien van -8,85%, niet alleen in absolute zin tegenvallend, maar ook ruim 3% slechter dan de benchmark.

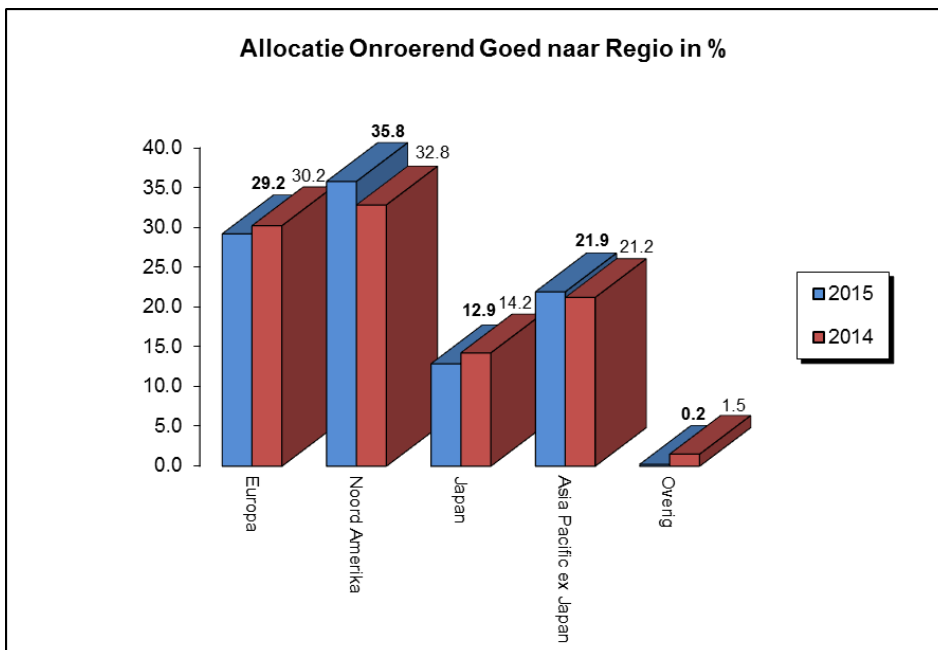
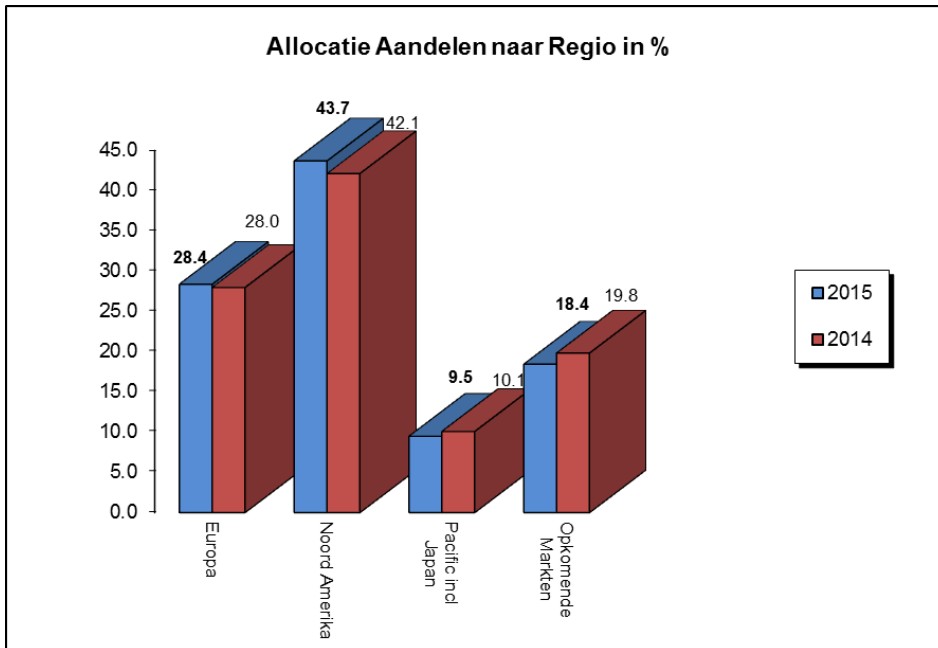
Kijken we naar de regio allocatie van de aandelen dan is 46,5% belegd in de US en ruim 20% in Europa.

De aandelen beschermingsconstructie die sinds juli 2013 in portefeuille zat is medio januari 2015 is afgelopen.

De allocatie naar onroerend goed aandelen haalde 11,9% rendement, deels werd hierin positief bijgedragen door het valuta effecten. Hiermee bleef de manager marginaal achter bij de benchmark (12%).

De grondstoffen portefeuille is in de loop van 2015 afgebouwd. Met een negatief rendement van -3,81% over de eerste helft van het jaar lieten grondstoffen ook in 2015 een tegenvallend beeld zien. Dit was het gevolg van de sterke koersval van olie en olie gerelateerde producten.

De belegging in infrastructuur was veruit de best renderende beleggingscategorie met ruim 63%. Dit mede door een realisatie in de grootste participatie en positieve herwaarderingen.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Door het bestuur is aandacht besteed aan het beleid voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Het beleid houdt in, dat niet belegd wordt in bedrijven die betrokken zijn bij de productie van clusterbommen en landmijnen.

Daar waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van het stemrecht van aandeelhouders, waarbij de aangestelde vermogensbeheerders dit uitvoeren. Het leidend principe voor het stemgedrag is het beschermen en verhogen van de waarde van de beleggingen van het pensioenfonds waarbij maatschappelijke thema's worden meegenomen. Door regelmatig te stemmen kunnen aandeelhouders de manier waarop een bedrijf wordt geleid beïnvloeden. Hierdoor kan de waarde voor de aandeelhouders worden verhoogd door met best practices het ondernemingsbeleid te stimuleren.

Uitvoering beleggingsbeleid

Met ingang van 1 juli 2011 is BNP Paribas Investment Partners Netherlands N.V. ("BNP Paribas IP") aangesteld als fiduciair manager voor het vermogensbeheer. Daarnaast treedt KAS BANK N.V. per die datum op als risk manager.

Toekomst paragraaf

Toekomstbestendigheid pensioenfonds

Het bestuur heeft aan de hand van de kwetsbaarheidsmatrix periodiek gemonitord of en in hoeverre het pensioenfonds in de toekomst bestendig is. Op basis van de ultimo 2015 beschikbare gegevens is het pensioenfonds nog steeds toekomstbestendig. Tegelijkertijd zijn er vragen rondom governance en de financiële houdbaarheid die op langere termijn op het pensioenfonds afkomen. Er is een bestuurlijke werkgroep 'Toekomst pensioenfonds Staples'; waarin op systematische wijze wordt bezien welke toekomst mogelijkheden het pensioenfonds op langere termijn heeft.

Herstelplan

De nominale dekkingsgraad is in de eerste 3 maanden van 2016 verder gedaald. Dit heeft ertoe geleid dat de beleidsdekkingsgraad per 31 maart 2016 115,4% bedroeg en lag daarmee onder het vereist vermogen van 115,8%. Als gevolg van deze situatie is het fonds verplicht uiterlijk 1 juli 2016 een herstelplan in te dienen bij DNB.

Samenvatting eindrapportage van de visitatiecommissie

Het bestuur van het Fonds is het afgelopen jaar met een aantal uitdagingen geconfronteerd. Zo is de organisatie van het fonds aangepast, waarbij het pensioenbureau is opgeheven. De dekkingsgraad heeft zich het afgelopen jaar gestaag naar beneden bewogen tot op de kritische grens van het vereist eigen vermogen. Het afgelopen jaar ging de aandacht van het bestuur weer veel uit naar wijzigingen in wet- en regelgeving. De inzet en betrokkenheid van de bestuursleden is groot maar tijd blijft een knelpunt voor de betrokkenen. In januari 2016 heeft de voorzitter van het bestuur zijn functie neergelegd waardoor de druk op andere bestuursleden, met name de vicevoorzitter, toeneemt. De Commissie heeft vernomen dat het Fonds inmiddels naar een nieuwe (onafhankelijke) voorzitter zoekt.

De discussie over de toekomst van het Fonds vraagt en krijgt veel bestuurlijke aandacht. Dit zou beter gekanaliseerd kunnen worden als er met scenario's wordt gewerkt waaraan handelingsplannen worden gekoppeld. De Commissie geeft het bestuur in overweging om de toekomstdiscussie regelmatig met het VO te bespreken om al doende begrip en draagvlak te organiseren voor deze moeilijke discussie.

Het fonds werkt sinds kort niet langer met een eigen bestuursbureau maar heeft deze taken overgedragen aan een extern bureau. De directeur van het pensioenbureau is aangesteld als bestuurder/secretaris waardoor de kennis binnen huis blijft. Alle betrokkenen moeten een nieuw evenwicht zoeken in verantwoordelijkheid en toezicht. Na een gewenningsperiode kan de nieuwe situatie geëvalueerd en eventueel aangescherpt worden. Voor diverse onderwerpen zijn portefeuillehouders binnen het bestuur aangewezen die zich hierin verdiepen en het bestuur informeren. Het besluitvormingsproces kan verbeteren wanneer deze informatie of een vergadering (beter) wordt vastgelegd.

Het Fonds is in grote mate afhankelijk van externe adviseurs die het bestuur goed ondersteunen. De informatievoorziening en rapportages zijn kwalitatief goed en geven het bestuur voldoende inzicht in het Fonds en handvatten voor verbetering. Het blijft desalniettemin belangrijk om kritisch te zijn en te blijven op deze adviseurs die vaak een langdurige relatie met het Fonds hebben. Het proces rond de monitoring en evaluatie zijn naar de mening van de Commissie voor verbetering vatbaar.

De hoeveelheid aan informatie, rapportages, wet- en regelgeving vraagt veel van de betrokkenen. Het kennisniveau van de bestuursleden is op niveau maar opleiding, zeker op specifiek aandachtsgebied, is belangrijk om dit niveau vast te houden. Het VO heeft het afgelopen jaar haar kennis op niveau gebracht middels een maatwerkopleiding. Hierdoor zijn zij een goede gesprekspartner voor het bestuur en kunnen indien nodig voldoende tegenwicht geven.

Utrecht, 29 april 2016

Drs. B.N. Smith RC MGM, voorzitter

Drs. E.H.W. Bosman AAG

Drs. L.L.F. Rutgers

Reactie van het bestuur op het samenvattend oordeel van de visitatiecommissie

Het bestuur heeft kennisgenomen van de eindrapportage van de visitatiecommissie en waardeert het algemene oordeel. Wij hebben de geformuleerde aanbevelingen kritisch bekeken en van een eerste reactie voorzien. Hierbij merken wij op dat enkele onderwerpen al extra aandacht hebben gekregen dan wel dat hierop inmiddels actie is genomen.

Het bestuur zal de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen in het najaar van 2016 met de visitatiecommissie bespreken. Wij spreken onze waardering uit voor de deskundige en efficiënte wijze waarop de visitatiecommissie het onderzoek heeft uitgevoerd.

Verklaring van het Verantwoordingsorgaan

Ingevolge de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen is vanaf 1 juli 2014 het huidige Verantwoordingsorgaan in functie. In 2014 is veel aandacht gegeven aan opleiding en deskundigheidsbevordering. 2015 was het eerste volledige jaar waarin het Verantwoordingsorgaan haar functie in de volle breedte en diepte heeft kunnen uitoefenen.

Daarbij kunnen wij tot ons genoegen vaststellen dat wij in goede samenspraak met het Bestuur en vanuit een situatie van volledige transparantie hebben kunnen opereren. Wij hebben daarbij toegang tot alle vergaderstukken, beleidsnotities, verslagen, besluitenlijsten, presentaties van externe deskundigen etc., zowel op papier als digitaal via het in de loop van het jaar ingestelde digitale Bestuurdersportal.

Bevoegdheden:

Het Verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid om na afloop van ieder boekjaar een oordeel te geven over het handelen van het Bestuur, het door het Bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst. Beoordeling vindt plaats aan de hand van het (concept) jaarverslag, de (concept) jaarrekening en alle andere informatie. Voor het oordeel is doorslaggevend of het Bestuur bij haar besluitvorming heeft voldaan aan de opdracht tot een evenwichtige belangenafweging, zoals omschreven in artikel 9 lid 3 van de statuten. Dit oordeel wordt bekend gemaakt aan het Bestuur en in het jaarverslag van het pensioenfonds opgenomen. Daarnaast heeft het Verantwoordingsorgaan een aantal adviesrechten. Deze adviesrechten zijn vastgelegd in het Huishoudelijk Reglement onder "Verantwoordingsorgaan".

Het afgelopen jaar het VO desgevraagd één advies uitgebracht:

Dit advies had betrekking op de samenstelling van de visitatiecommissie. Daarbij heeft het VO geadviseerd jaarlijks één van de drie leden te wisselen. Dit advies is door het Bestuur overgenomen.

Voorts heeft het VO vastgesteld dat bij de besluitvorming m.b.t. de vaststelling van de jaarlijkse indexatie per 1 januari 2015 alle wettelijke en overige bepalingen correct zijn toegepast en dat er sprake is van een evenwichtige afweging van belangen van alle betrokkenen. Verderop in dit verslag zal op dit onderwerp nader worden ingegaan.

Werkzaamheden van het Verantwoordingsorgaan:

Het Verantwoordingsorgaan is gedurende 2015 vier maal bijeengewees, daarbij vrijwel aansluitend op de reguliere vergaderingen van het Bestuur van het pensioenfonds. Op grond daarvan hebben wij vastgesteld dat het Bestuur zich sterk heeft geconcentreerd op de volgende voor het pensioenfonds belangrijke onderwerpen:

1. Het aanpassen van het beleid en de vastlegging daarvan in alle bij de wet vereiste documenten aan het **nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK)**;
2. Het treffen van organisatorische maatregelen m.b.t. de vervanging van de in de loop van 2015 gepensioneerde directeur van het pensioenbureau d.m.v. **uitbesteding** van een deel van de uitvoerende taken aan Blue Sky Group (BSG);
3. Het zorgvuldig vaststellen van de '**risicohouding**' van het fonds en het daarvan afgeleide "ambitieniveau", de uitgevoerde initiële "haalbaarheidstoets" alsmede de toetsing daaraan van het gevoerde en te voeren beleggingsbeleid;
4. Het formuleren en uitvoeren van een helder **communicatiebeleid**, zowel intern binnen alle Bestuurlijke geledingen van het fonds als extern met alle betrokken externe partijen (werkgever, actieven, gewezen deelnemers en gepensioneerden);
5. Nadere bezinning op de **toekomst van het fonds**, gezien vanuit de constatering dat het fonds inmiddels de status heeft bereikt van een z.g. "gesloten fonds";
6. Besluitvorming m.b.t. **indexatie** van ingegane en niet-ingegane pensioenen.

Wij gaan achtereenvolgens nader op deze punten in:

Ad.1. Aanpassingen aan het nieuw financieel toetsingskader (nFTK):

Zoals algemeen bekend heeft de verplichte invoering van het nFTK ingrijpende gevolgen gehad voor de pensioenfondsen. De noodzaak tot het aanhouden van grotere financiële buffers, een strakke beheersing van beleggingsrisico's in relatie tot de aanwezige buffers, en een terughoudender indexatiebeleid. Hoewel ons fonds al eerder aan vrijwel alle criteria voldeed v.w.b. het vereist eigen vermogen, de dekkingsgraad en het daarvan afgeleide indexatiebeleid heeft het Bestuur veel tijd en aandacht moeten geven aan het aanpassen van de verschillende documenten:

- statuten
- huishoudelijk reglement
- Actuariële en Bedrijfstechnische Nota
- nota integriteitsbeleid
- compliance programma
- gedragscode
- regeling misstanden
- Klachten- en geschillenregeling
- Geschiktheidsplan
- Bestuursreglement

Ad.2. Overdracht uitvoerende taken Pensioenbureau naar Blue Sky Group (BSG):

Halverwege het verslagjaar is de directeur van het Pensioenbureau zelf met pensioen gegaan. Dat werd reeds lang voorzien en voorafgaand aan dat feit is er veel intern overleg gevoerd over de beste wijze waarop de gevolgen daarvan kunnen worden opgevangen. Na zorgvuldige afwegingen van alle alternatieven, zowel inhoudelijk als v.w.b. de kosten en rekening houdend met de toekomst van het fonds heeft het Bestuur besloten een groot deel van de uitvoerende taken van het pensioenbureau uit te besteden aan Blue Sky Group. BSG voerde vanuit het verleden al een belangrijk deel van de administratieve taken van het fonds uit.

De voormalig directeur werd daarnaast bereid gevonden als vertegenwoordiger van de werkgever toe te treden tot het Bestuur van het fonds, in de hoedanigheid van secretaris. Daarmee werd het aanwezige kennis- en ervaringsniveau binnen het Bestuur voldoende geborgd, terwijl de dagelijkse uitvoering is uitbesteed aan een professionele organisatie.

Het Verantwoordingsorgaan is van oordeel dat met deze oplossing recht gedaan wordt aan een zorgvuldige en evenwichtige afweging van belangen.

Dit oordeel wordt nog versterkt door de in de betreffende Service Level Agreement (SLA) vastgelegde afspraken en de periodieke rapportages en evaluatie m.b.t. de uitvoering van alle afspraken.

Ad.3. Risicohouding, Ambities van het Fonds, Haalbaarheidstoets en Beleggingsbeleid:

Het Bestuur is verplicht de z.g. "risicohouding" vast te leggen. Dat dient te gebeuren door het bepalen van ondergrenzen voor het z.g. "Pensioenresultaat" en jaarlijks te toetsen of het beleid aan die ondergrenzen voldoet. Pensioenresultaat is daarbij een maat om inzicht te geven in het behoud van koopkracht van de pensioenen (ingegane en niet- ingegane pensioenen). De berekeningen vinden plaats in de z.g. "Haalbaarheidstoets" aan de hand van door DNB vastgestelde berekeningsmethoden en een voorgeschreven set parameters. Daarbij komen alle aspecten aan de orde, zoals: premies, mogelijke marktbevingen (volatiliteit, mooi weer /slecht weer scenario's, dekkingsgraad, kans op toeslagen, risico's van korting, etc.)

Het Bestuur is er, met steun van externe adviseurs, in geslaagd om vóór de verplichte datum van 1 oktober aan alle wettelijke vereisten m.b.t. het vastleggen van de risicohouding te voldoen.

Naar aanleiding daarvan is door het Bestuur de conclusie getrokken dat het gevoerde beleggingsbeleid geen ingrijpende aanpassingen behoeft om, binnen de grenzen van de gekozen waarschijnlijkheid, de ambities van het fonds te kunnen realiseren.

Het VO heeft vastgesteld dat daarbij alle regels m.b.t. het overleg met de sociale partners en de diverse organen zijn nageleefd.:

Ad.4. Communicatiebeleid:

Zoals eerder vermeld: de interne communicatie is aanzienlijk verbeterd door middel van het digitale Bestuurdersportal.

Alle fonds- en vergaderdocumenten zijn daarbij voor Bestuurders en leden van het VO tijdig en eenvoudig toegankelijk.

Daarnaast is er een nieuwe nota communicatiebeleid tot stand gekomen. Het gaat daarbij om de externe communicatie, d.w.z. de communicatie tussen pensioenfondsen enerzijds en de belanghebbenden anderzijds (actieve en inactieve deelnemers en gepensioneerden). Alle betrokken Bestuurders en toezichhouders zijn zich ervan bewust dat tijdige en inhoudelijk goede communicatie in heldere en begrijpelijke taal een absolute voorwaarde is voor het vestigen, behouden of herstel van vertrouwen in de pensioenwereld. Dat is geen eenvoudige opgave. In de loop van 2016 zullen de eerste resultaten van een aangepast communicatiebeleid voor de betrokkenen zichtbaar worden. Er wordt o.a. gebruik gemaakt van een lezerspanel teneinde de communicatie steeds verder te verbeteren. Het VO houdt de vinger aan de pols voor wat betreft de resultaten van dit beleid.

Het verheugt ons vast te kunnen stellen dat de vernieuwde website een sterke verbetering is voor wat betreft inhoud en toegankelijkheid van informatie

Ad.5. Toekomst van het Fonds:

Zoals bekend worden er vanaf 1 januari 2015 door de werkgever geen nieuwe leden meer aangemeld bij het fonds. Voor bestaande werknemers die aangemeld waren bij het fonds wordt normaal jaarlijks de kostendekkende premie voor het opbouwen van toekomstige pensioenrechten door de werkgever betaald.

Dat betekent dat het fonds formeel de status heeft van een z.g. “gesloten fonds”. Dat heeft op termijn gevolgen voor de wijze waarop het fonds Bestuurd zal moeten worden; de z.g. “governance”

In ons verslag over 2014 hebben wij het Bestuur gevraagd zich hierover in 2015 diepgaand te bezinnen. Het is ons gebleken dat het Bestuur op systematische wijze bezig is zich hierover een oordeel te vormen. Bestuur en VO hebben onlangs vastgesteld dat er op dit moment en binnen een periode van twee jaar geen acute noodzaak is tot ingrijpende wijzigingen. Desalniettemin zullen in de nabije toekomst de mogelijke alternatieven worden geïventariseerd en beoordeeld. Het VO dringt er bij het Bestuur op aan helder vast te stellen welke criteria doorslaggevend zullen zijn bij zowel de uiteindelijke besluitvorming als de timing daarvan.

Ad.6. Indexatie ingegane en niet-ingegane pensioenen per 1 januari 2016:

Tegen het eind van het jaar heeft het Bestuur besluiten genomen m.b.t. aanpassing van de pensioenen aan de koopkrachtontwikkeling. Voor de niet-ingegane pensioenen zijn die gebaseerd op de ontwikkeling van de loonindex en voor de ingegane pensioenen op de ontwikkeling van de prijsindex.

Mede op grond van de dekkingsgraad per het einde van het boekjaar en de op dat moment geldende wet- en regelgeving verkeerde het fonds in de gelukkige positie (gedeeltelijk) te kunnen indexeren.

Het VO staat positief tegenover de door het Bestuur besloten aanpassingen van de pensioenen, als volgt samengevat:

- Actieve deelnemers:
 - verhoging van de opgebouwde pensioenen met 1 % ; hiervan komt 15%-punt voor rekening van de aangesloten ondernemingen
- Gepensioneerden en gewezen deelnemers:
 - verhoging van de pensioenen met 0,31%

Met deze verhogingen wordt ongeveer 70% van de over 2015 geldende loon/prijs inflatie gecompenseerd.

Wij hebben kennis genomen van het feit dat inmiddels het Eigen Vermogen van het Fonds als gevolg van de aanhoudend lage rente en volgens de regels van het nFTK onder de norm van het Vereist Eigen Vermogen ligt. Dientengevolge is het Bestuur verplicht tot het indienen van een herstelplan bij De Nederlandse Bank voor 1 juli 2016.

Na afloop van het verslagjaar is het Verantwoordingsorgaan door het Bestuur op de hoogte gesteld van de beëindiging van het dienstverband van de voorzitter bij de werkgever. Dat betekent dat vanaf eind januari 2016 de functie van voorzitter van het Bestuur van het fonds vacant is. Deze functie wordt thans tijdelijk waargenomen door de waarnemend voorzitter. Benoeming van een nieuw Bestuurslid dat gaat voorzien in deze vacature is voorbehouden aan de werkgever. Wij hebben inmiddels vastgesteld dat het Bestuur de werkgever schriftelijk heeft benaderd met het verzoek op korte termijn op adequate wijze in deze vacature te voorzien.

Amsterdam, 1 juni 2016

M. Tipker, voorzitter

Ir. G. Altena, secretaris

JAARREKENING

Balans per 31 december

(na resultaatbestemming)

(bedragen in duizenden euro's)

	2015	2014
Activa		
Beleggingen voor risico pensioenfonds		
• Vastgoedbeleggingen (1)	68.747	70.353
• Aandelen (2)	222.067	232.081
• Vastrentende waarden (3)	529.640	515.119
• Derivaten (4)	5.819	24.869
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	826.273	842.422
Beleggingen voor risico deelnemers (5)	6.081	6.365
Herverzekeringsdeel technische voorziening (6)	13.879	14.912
Vorderingen en overlopende activa (7)	2.049	2.407
Liquide middelen (8)	997	1.673
Totaal activa	849.279	867.779
Passiva		
Stichtingskapitaal en reserves (9)		
• Overige reserves	114.988	131.331
Technische voorziening voor risico pensioenfonds (10)	720.403	718.507
Technische voorziening voor risico deelnemers (11)	6.081	6.365
Derivaten (4)	4.729	8.801
Schulden en overlopende passiva (12)	3.078	2.775
Totaal passiva	849.279	867.779

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op pagina 44 tot en met 54.

Staat van baten en lasten

(bedragen in duizenden euro's)

	2015	2014
Baten en lasten pensioenactiviteiten		
Premies voor risico pensioenfonds (13)	8.309	8.902
Premies voor risico deelnemers (13)	257	553
Waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds, per saldo (14)	181	-657
Waardeoverdrachten voor risico deelnemers, per saldo (14)	88	322
Mutatie technische voorziening voor risico pensioenfonds		
• Pensioenopbouw (15)	-6.361	-6.952
• Toeslagen (16)	-2.288	-2.031
• Rentetoevoeging (17)	-1.249	-2.327
• Wijziging rekenrente (18)	-24.816	-97.882
• Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (19)	36.365	36.155
• Pensioenrechten waardeoverdrachten, per saldo (20)	-296	930
• Wijziging actuariële grondslagen (21)	-3.995	-3.678
• Overige mutaties technische voorziening (22)	744	-109
Totaal mutatie technische voorziening voor risico pensioenfonds	-1.896	-75.894
Pensioenuitkeringen (23)	-34.875	-35.111
Mutatie technische voorziening voor risico deelnemers (24)	284	-1.377
Herverzekeringen (25)	-805	421
Pensioenuitvoeringskosten (26)	-1.458	-1.584
Overige lasten pensioenactiviteiten (27)	-	-11
Totaal baten en lasten pensioenactiviteiten	-29.915	-104.436
Baten en lasten beleggingsactiviteiten		
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds (28)	13.305	126.018
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers (29)	267	729
Totaal baten en lasten beleggingsactiviteiten	13.572	126.747
Resultaat	-16.343	22.311

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op pagina 65 tot en met 72.

Kasstroomoverzicht

(bedragen in duizenden euro's)

	2015	2014
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	9.100	9.302
Ontvangen waardeoverdrachten	709	1.779
Ontvangen uitkeringen herverzekering	490	454
Betaalde pensioenuitkeringen	-34.710	-34.879
Betaalde waardeoverdrachten	-440	-2.114
Betaalde premies en koopsommen herverzekering	-275	-325
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.534	-1.599
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-26.660	-27.382
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen beleggingen	354.718	335.046
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	18.424	18.921
Aankopen, verkopen en afwikkeling derivaten, per saldo	-7.548	3.092
Aankopen beleggingen	-341.944	-328.002
Mutatie banktegoeden	4.915	1.620
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-2.581	-2.312
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	25.984	28.365
Mutatie liquide middelen	-676	983
Liquide middelen begin van het jaar	1.673	690
Liquide middelen eind van het jaar	997	1.673
Mutatie liquide middelen	-676	983

Toelichting algemeen

Activiteiten

Het doel van Stichting Pensioenfonds Staples, statutair gevestigd te Maastricht (hierna: het pensioenfonds), is het verlenen van pensioenaanspraken en het doen van pensioenuitkeringen aan (aspirant-)deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, een en ander overeenkomstig de pensioenreglementen. Het beleid en de kernactiviteiten van het bestuur zijn beschreven in de actuariële- en bedrijfstechnische nota (ABTN).

Pensioenregeling

De pensioenregeling van het pensioenfonds geldt voor alle werknemers die op 31 december 2014 in dienst waren bij een van de aangesloten ondernemingen. Vanaf 1 januari 2015 treden geen nieuwe deelnemers toe. In 2015 is nog wel een kleine groep aspirant-deelnemers toegetreden. Deze nieuwe deelnemers hebben in dit jaar de leeftijd van 21 jaar bereikt.

Ouderdomspensioen (basisregeling)

Het ouderdomspensioen is een toegezegd-pensioenregeling op basis van (voorwaardelijk) geïndexeerd middelloon. Het ouderdomspensioen gebaseerd op het gemiddelde salaris tijdens de loopbaan en bedraagt vanaf 1 januari 2015 voor ieder deelnemersjaar 1,875% van de pensioengrondslag, zoals die geldt op 1 mei van het betreffende jaar. De pensioengrondslag is gelijk aan het vaste jaarsalaris inclusief de vakantietoeslag, verminderd met de franchise. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op een bedrag van EUR 82.700. Het ouderdomspensioen gaat vanaf 1 januari 2015 standaard in op de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de deelnemer de 67-jarige leeftijd bereikt. De deelnemers kunnen het ouderdomspensioen eerder laten ingaan, en wel op zijn vroegst op de eerste dag van de maand waarin de 60-jarige leeftijd wordt bereikt. Op de pensioendatum kan het opgebouwde partnerpensioen geheel of gedeeltelijk worden geruild voor extra ouderdomspensioen. Omgekeerd kan het opgebouwde ouderdomspensioen gedeeltelijk worden geruild voor extra partnerpensioen. Indien op pensioendatum geen partner aanwezig is, wordt automatisch het volledige partnerpensioen omgezet in extra ouderdomspensioen.

Beschikbare-premieregeling

De beschikbare-premieregeling is een excedentregeling voor deelnemers die een salaris hebben dat boven het maximum pensioengevend salaris van EUR 82.700 uitkomt. Het excedent pensioengevend salaris is vanaf 1 januari 2015 gemaximeerd op een bedrag van EUR 17.300. Via deze regeling wordt over het vaste jaarsalaris tussen EUR 82.700 en EUR 100.000 een premie beschikbaar gesteld voor extra pensioen. De premie is leeftijdsafhankelijk en bedraagt minimaal 8,0% voor een 21-jarige deelnemer en maximaal 31,5% voor een 66-jarige deelnemer. Op pensioendatum kan het gevormde pensioenspaarkapitaal worden aangewend voor de aankoop van extra ouderdomspensioen en extra partnerpensioen.

Partnerpensioen

Het partnerpensioen geldt voor de nagelaten partner van een deelnemer. Het partnerpensioen bedraagt vanaf 1 januari 2015 voor ieder deelnemersjaar 1,3125% van de pensioengrondslag. Iedere deelnemer die getrouwd is, een wettelijk geregistreerd partnerschap of een door het pensioenfonds erkend samenlevingsverband heeft, is automatisch voor dit partnerpensioen verzekerd. Bij overlijden van de deelnemer vóór pensioendatum wordt verondersteld dat de deelneming zou hebben voortgeduurd tot de pensioendatum met behoud van het laatst vastgestelde pensioengevend salaris.

Wezenpensioen

De jaarlijkse opbouw van wezenpensioen bedraagt voor elk gerechtigd kind 14% van de jaarlijkse opbouw ouderdomspensioen. Bij overlijden van de deelnemer vóór pensioendatum wordt verondersteld dat de deelneming zou hebben voortgeduurd tot de pensioendatum met behoud van het laatst vastgestelde pensioengevend salaris. Het wezenpensioen wordt verdubbeld indien er geen (bijzonder) partnerpensioen (meer) wordt uitgekeerd.

Arbeidsongeschiktheidspensioen

Het arbeidsongeschiktheidspensioen gaat in na het einde van het tweede ziektejaar. Het pensioen wordt uitgekeerd zolang de arbeidsongeschiktheid duurt, maar uiterlijk tot de normpensioendatum. Dit is de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de deelnemer 67 jaar wordt. Het pensioen is gelijk aan een percentage van het deel van het pensioengevend salaris dat uitgaat boven het maximum WIA-loon. Deelnemers die onder de WIA meer dan 35% arbeidsongeschikt worden, hebben recht op premievrije voortzetting van de pensioenopbouw tot de pensioendatum. De hoogte van de voortgezette pensioenopbouw is afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid. Voor alle deelnemers is een WGA-arbeidsongeschiktheidspensioen verzekerd.

Pensioenspaarregeling

Tot 1 januari 2008 bestond voor alle deelnemers de mogelijkheid om op vrijwillige basis de niet benutte pensioenspaarruimte te gebruiken door een percentage van het pensioengevend salaris te storten in de pensioenspaarregeling. Het opgebouwde kapitaal wordt op pensioendatum of bij eerder vertrek omgezet in een verhoging van het ouderdomspensioen en het partnerpensioen. Vanaf 1 januari 2008 zijn stortingen in deze vrijwillige pensioenregeling niet meer mogelijk.

Toeslagen

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de loonindex zoals gepubliceerd door het CBS voor cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen van particuliere bedrijven.

Het pensioenfonds streeft ernaar de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) en de ingegane pensioenen jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex voor alle huishoudens afgeleid, zoals gepubliceerd door het CBS.

De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagen kunnen worden verleend. Het bestuur beslist jaarlijks of de pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd, maar deze wordt gefinancierd vanuit het overrendement en de algemene reserve. De toeslagverlening is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds en vindt alleen plaats voor zover deze toekomstbestendig is, dat wil zeggen dat de toeslag naar verwachting ook in de toekomst kan worden toegekend.

Bij de besluitvorming wordt uitgegaan van de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds. Bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110% wordt geen toeslag toegekend. Bij een beleidsdekkingsgraad tussen 110% en een nader te bepalen bovengrens wordt toeslagverlening naar rato toegepast. Bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan de bovengrens vindt volledige toeslagverlening plaats. De bovengrens wordt zodanig vastgesteld dat aan de eis van toekomstbestendigheid van de toeslagverlening wordt voldaan. Het bestuur laat jaarlijks een haalbaarheidstoets uitvoeren om de waarschijnlijkheid van het toeslagpotentieel vast te stellen.

Indien het bestuur in verband met de financiële positie van het pensioenfonds besluit tot een lagere toeslag voor de actieve deelnemers dan de loonindex, storten de aangesloten ondernemingen een extra koopsom teneinde de toeslagverhoging van de actieve deelnemers tot een maximum van de toeslag van 1,0% mogelijk te maken.

Financiering en premie

De aangesloten ondernemingen zijn het pensioenfonds jaarlijks een premie verschuldigd voor de in dat jaar te verwerven reglementaire aanspraken. Bij bepaling van de premie wordt geen rekening gehouden met een opslag ter financiering van eventuele voorwaardelijke onderdelen, waaronder de toeslagen. Uitzondering hierop vormt de hiervoor genoemde extra koopsom voor de aanvulling op de toeslagverhoging van de actieve deelnemers tot een maximum van de totale toeslag van 1,0%.

Premiestelling vindt plaats op basis van de zuivere kostendeekkende premie. Deze premie wordt vastgesteld op basis van de door De Nederlandsche Bank (DNB) vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur.

De zuivere kostendeekkende premie bevat de volgende componenten:

- de actuarieel benodigde premie voor de inkoop van de onvoorwaardelijke pensioenen;
- een solvabiliteitsopslag voor het in stand houden van de benodigde reserves;
- een opslag voor pensioenuitvoeringskosten (inclusief excassokosten).

Daarnaast zijn de aangesloten ondernemingen in het kader van beschikbare-premieregeling een leeftijdsafhankelijke premie verschuldigd overeenkomstig het pensioenreglement.

In het geval van een reservetekort (eigen vermogen lager dan het vereist eigen vermogen) dan wel dekkingstekort (eigen vermogen lager dan het minimaal vereist eigen vermogen) zal het bestuur van het pensioenfonds in overleg treden met de aangesloten ondernemingen over het al dan niet betalen van herstellpremie.

Een premiekorting of terugstorting van premie wordt uitsluitend verleend indien wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- de beleidsdekkingsgraad is hoger dan de met het vereist eigen vermogen overeenkomende dekkingsgraad;
- in de voorgaande 10 jaren zijn de voorwaardelijke toeslagen toegekend en deze kunnen naar verwachting ook in de toekomst worden toegekend;
- een eventuele korting op de opgebouwde pensioenrechten en pensioenen in de voorgaande 10 jaren is, gerekend vanaf 1 januari 2015, gecompenseerd.

Herverzekering

Het pensioenfonds heeft een herverzekeringsovereenkomst afgesloten ter dekking van het overlijdensrisico en het risico van arbeidsongeschiktheid (excedent-arbeidsongeschiktheidspensioen, WGA-arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrijstelling).

Het overlijdensrisico is verzekerd op basis van risicokapitalen, gelijk aan de contante waarde van een direct ingaand partnerpensioen, verminderd met de voor de deelnemer gevormde voorziening met betrekking tot ouderdompensioen en partnerpensioen en verminderd met een eigen risico van EUR 70.000.

De dekking van het excedent-arbeidsongeschiktheidspensioen omvat een jaarlijkse rente ter grootte van 70% van het verschil tussen het pensioengevend salaris van de deelnemer en de maximale uitkeringsgrondslag van de WIA, verminderd met een eigen risico van 20% van het arbeidsongeschiktheidspensioen, met een maximum van EUR 15.000 per deelnemer.

De dekking van de premievrijstelling omvat een jaarlijkse rente ter grootte van een gelijkblijvende premie die benodigd is voor de toekomstige pensioenopbouw op basis van de huidige pensioengrondslag.

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en in overeenstemming met de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfondsen (RJ 610).

De jaarrekening luidt in euro's.

Schattingen en veronderstellingen

Bij het opstellen van de jaarrekening is het maken van schattingen en veronderstellingen noodzakelijk. De schattingen en veronderstellingen hebben invloed op de toepassing van grondslagen en de waardering van activa en verplichtingen. De schattingen en daaraan ten grondslag liggende veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. Vooral de waardering van de technische voorziening en (in mindere mate) de waardering van de beleggingen zijn gebaseerd op schattingen en veronderstellingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Ten behoeve van de oordeelsvorming en het maken van schattingen wordt gebruik gemaakt van externe deskundigen. De aard van oordelen en schattingen en de onderliggende veronderstellingen is, voor zover noodzakelijk geacht voor het vereiste inzicht in het vermogen, vermeld in de toelichting bij de jaarrekening.

Herzieningen van schattingen worden verwerkt in de periode waarin de schatting wordt herzien. Een herziening van een schatting heeft dikwijls ook gevolgen voor waardering en resultaatbepaling in toekomstige perioden.

Schattingswijziging

In het verslagjaar heeft DNB twee wijzigingen in de renteterminstructuur doorgevoerd. Tot 1 januari 2015 werd op de marktrente voor looptijden tot en met 20 jaar een driemaandsmiddeling toegepast, die per 1 januari 2015 is vervallen. Daarnaast is per 15 juli 2015 de UFR-methodiek gewijzigd. Tot deze datum was de UFR vastgesteld op een vaste rente van 4,2%. Vanaf deze datum wordt de UFR vastgesteld op basis van de werkelijke maandelijkse 20-jaarsforwardrentes in de voorgaande 10 jaar. Beide wijzigingen in de renteterminstructuur zijn naar de stand ultimo verslagjaar in de voorziening pensioenverplichtingen verwerkt.

Verwerking

De belangrijkste activa en verplichtingen van het pensioenfonds zijn respectievelijk de beleggingen en de technische voorziening. De beleggingen bestaan volledig uit financiële activa en derivaten. Deze worden in de balans opgenomen respectievelijk van de balans verwijderd op transactiedatum (datum van koop of verkoop). Dit is het moment waarop de toekomstige economische voordelen en de risico's verbonden aan het financiële instrument worden overgedragen. Pensioenverplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment van toekenning of overdracht van de pensioenrechten. Zij worden van de balans verwijderd op het moment van uitkering of overdracht van de pensioenrechten.

Saldering

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd en als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Presentatie beleggingen en beleggingsopbrengsten

De beleggingen bestaan voor een deel uit participaties in beleggingsfondsen. De participaties worden in de balans gerubriceerd naar de aard van de onderliggende beleggingen van de beleggingsfondsen. Waardeveranderingen van participaties in beleggingsfondsen worden in de staat van baten en lasten opgenomen onder indirecte beleggingsopbrengsten. Zij bestaan uit de directe en indirecte opbrengsten van de onderliggende beleggingen. Door beleggingsfondsen uitgekeerde dividenden worden gepresenteerd onder directe beleggingsopbrengsten.

Waardering beleggingen

Beleggingen (voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers) worden gewaardeerd tegen marktwaarde. De marktwaarde is het bedrag waarvoor een actief of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen die onafhankelijk zijn. De marktwaarde is gebaseerd op actuele marktprijzen, tenzij anders vermeld.

Participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de berekende intrinsieke waarde op balansdatum of de meest recent beschikbare intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt vastgesteld op basis van de marktwaarde van de onderliggende activa en verplichtingen.

Waardeveranderingen beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen, inclusief derivaten. Alle waardeveranderingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als opbrengst beleggingen direct in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum. Valutakoersverschillen bij de omrekening van activa en verplichtingen worden in de staat van baten en lasten opgenomen onder de post waarop de activa en verplichtingen betrekking hebben.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Vastgoedbeleggingen

De marktwaarde van aandelen van vastgoedfondsen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum.

Aandelen

De marktwaarde van de (onderliggende) aandelen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum. Indien aandelen niet-beursgenoteerd zijn of indien de koersvorming niet representatief is, wordt de marktwaarde getaxeerd. De taxatie is gebaseerd op recente marktinformatie.

Vastrentende waarden

De marktwaarde van de (onderliggende) beursgenoteerde vastrentende waarden is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum, verhoogd met de lopende rente.

De marktwaarde van andere directe vastrentende beleggingen wordt bepaald door te ontvangen rente en aflossingen contant te maken op basis van actuele marktrente, rekening houdend met het risicoprofiel en de looptijd van de belegging.

Derivaten

Derivaten zijn afgeleide financiële instrumenten, waarvan de waarde afhankelijk is van één of meer onderliggende primaire financiële instrumenten. Derivaten bevatten rechten en verplichtingen waardoor één of meer van de financiële risico's waaraan de onderliggende primaire financiële instrumenten onderhevig zijn tussen partijen worden overgedragen. Derivaten leiden bij het aangaan van de transactie niet of tot een relatief gering vermogensbeslag.

Basisvormen van derivaten zijn swaps, forwards, futures en opties. Het onderliggende primaire financiële instrument kan onder meer een valutaproduct, een aandelenproduct of een renteproduct zijn.

Het pensioenfonds maakt gebruik van de volgende derivaten: valutatermijncontracten, aandelenfutures, aandelencallopties, aandelenputopties, interest rate swaps, obligatiefutures en commodityswaps.

Een valutatermijncontract is een contract waarbij de verplichting wordt aangegaan om een bepaalde valuta te verkopen en een andere valuta te kopen op een vooraf vastgestelde datum en tegen een vooraf vastgestelde (termijn)koers.

Een aandelenfuture is een op een beurs verhandelbaar termijncontract met verplichte levering van aandelen op een vooraf vastgestelde datum en tegen een vooraf vastgestelde prijs. Naast futures met als onderliggende waarde een specifiek aandeel bestaan ook aandelenindexfutures. Dit zijn futures met als onderliggende waarde een bepaalde aandelenindex. Het verschil tussen het niveau van de aandelenindex dat is vastgelegd in het futurecontract en het werkelijke niveau van de index wordt afgerekend (cash settlement).

Een aandelenoptie is een contract waarbij de koper het recht (maar niet de plicht) heeft om gedurende een vooraf vastgestelde periode aandelen te kopen (calloptie) of verkopen (putoptie) tegen een vooraf vastgestelde prijs. Tegenover het recht van de koper staat een verplichting van de verkoper. Voor het recht betaalt de koper een prijs (optiepremie). Naast opties met als onderliggende waarde een specifiek aandeel bestaan ook aandelenindexopties.

Een interest rate swap of renteswap is een contract waarbij wordt overeengekomen om gedurende een vooraf vastgestelde periode rentestromen in dezelfde valuta te ruilen. Bij de meeste renteswaps wordt een variabele rente geruild tegen een vaste rente. De variabele rente is gebaseerd op de geldmarktrente, waarbij als referentie Euribor of Eonia wordt gehanteerd. De vaste rente is meestal gebaseerd op de marktrente van staatsobligaties.

Een obligatiefuture is een op een beurs verhandelbaar termijncontract met verplichte levering van fictieve staatsobligaties op een vooraf vastgestelde datum en tegen een vooraf vastgestelde prijs. Veel voorkomende obligatiefutures in de Europese handel zijn Bundfutures. De onderliggende waarde van een Bundfuture is een fictieve Duitse staatsobligatie met een looptijd van 10 jaar. Het verschil tussen de prijs van de obligatie die is vastgelegd in het futurecontract en de werkelijke prijs wordt afgerekend (cash settlement).

Een commodityswap is een contract waarbij wordt overeengekomen om gedurende een vooraf vastgestelde periode de waardeveranderingen van een bepaald mandje goederen (zoals olie, metalen of agrarische producten) te ruilen tegen rente en kosten, waarbij de rente meestal is gebaseerd op de geldmarktrente.

Derivaten worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beursprijs per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op recente marktinformatie (zoals valutakoersen, rentecurves en indexen), als input voor de gehanteerde gangbare waarderingsmodellen.

Herverzekeringsdeel technische voorziening

Herverzekeringscontracten worden opgenomen voor de actuarieel bepaalde contante waarde van de verzekerde uitkeringen, volgens de grondslagen van het pensioenfonds, onder aftrek van een eventuele waardevermindering, indien deze naar verwachting duurzaam is.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid. De geamortiseerde kostprijs komt in het algemeen overeen met de nominale waarde.

Liquide middelen

Liquide middelen worden opgenomen voor de nominale waarde.

Technische voorziening voor risico pensioenfonds

De technische voorziening wordt actuariel berekend en wordt vastgesteld op basis van de nominaal verworven pensioenrechten, voor zover zij onvoorwaardelijk zijn. Dit betekent dat de voorwaardelijke toekomstige toeslagen niet in de voorziening zijn begrepen, maar de op balansdatum toegezegde toeslagen wel in de voorziening wordt opgenomen. De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur per balansdatum.

De voorziening met betrekking tot ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen is de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de tot balansdatum opgebouwde onvoorwaardelijke pensioenrechten. Daarin is begrepen de toekomstige premievrije pensioenopbouw van arbeidsongeschikte deelnemers.

De voorziening met betrekking tot arbeidsongeschiktheidspensioen is de contante waarde van de verwachte uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de verplichtingen aan bij het pensioenfonds aangemelde arbeidsongeschikte deelnemers, nog niet aangemelde arbeidsongeschikte deelnemers en zieke deelnemers die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard. Bij de vaststelling van de voorziening voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt geen rekening gehouden met revalideringskansen. Voor zieke deelnemers wordt een voorziening opgenomen ter grootte van tweemaal de opslag in de jaarpremie.

De belangrijkste actuariële grondslagen en veronderstellingen zijn:

- rekenrente volgens actuele rentetermijnstructuur DNB (ongewijzigd);
- levensverwachting volgens AG-prognosetafels 2014 met fondsspecifieke correctiefactoren op de sterftekansen gebaseerd op het Towers Watson model 2014 (ongewijzigd);
- actieve deelnemers en gewezen deelnemers volgens onbepaalde partnersysteem, waarbij factoren volgens het bepaalde partnersysteem worden gehanteerd, en gepensioneerden bepaalde partner (ongewijzigd);
- verschil leeftijd man en vrouw drie jaar (ongewijzigd);
- administratiekosten en excassokosten totaal 4,0% van de technische voorziening (ongewijzigd).

Uit de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo 2015 kan voor het pensioenfonds een gemiddelde rekenrente van 1,6% worden afgeleid (2014: 1,7%).

De voor de berekening van de technische voorziening gehanteerde rentetermijnstructuur DNB betreft voor looptijden tot en met 20 jaar de marktrente op de interbancaire swapmarkt. Voor looptijden langer dan 20 jaar wordt de swapcurve per balansdatum aangepast door de onderliggende éénjaarsforwardrente te extrapoleren naar een lange termijn verwacht renteniveau, de zogenoemde ultimate forward rate (UFR). In de door DNB gevolgde methodiek beweegt de rente vanaf 21 jaar geleidelijk in de richting van de UFR, doordat de forwardrente wordt gemiddeld met de UFR.

In 2015 heeft DNB twee wijzigingen in de rentetermijnstructuur doorgevoerd. Tot 1 januari 2015 werd op de marktrente voor looptijden tot en met 20 jaar een driemaandsmiddeling toegepast. De driemaandsmiddeling is per 1 januari 2015 vervallen. Daarnaast is per 15 juli 2015 de UFR-methodiek gewijzigd. Tot deze datum was de UFR vastgesteld op een vaste rente van 4,2% (reële rente 2,2% en verwachte inflatie 2,0%). Vanaf deze

datum wordt de UFR vastgesteld op basis van de werkelijke maandelijkse 20-jaarsforwardrentes in de voorgaande 10 jaar. Beide wijzigingen in de rentetermijnstructuur zijn naar de stand ultimo verslagjaar in de voorziening pensioenverplichtingen verwerkt.

Technische voorziening voor risico deelnemers

De technische voorziening voor risico deelnemers heeft betrekking op de beschikbare-premieregeling. De voorziening wordt gewaardeerd op de balanswaarde van de daarmee samenhangende beleggingen. Uiterlijk op de ingangsdatum van het pensioen wordt het opgebouwde kapitaal omgezet in pensioenrechten en opgenomen in de technische voorziening voor risico pensioenfonds.

Schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, die in het algemeen overeenkomt met de nominale waarde.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen voor resultaatbepaling vloeien voor het merendeel voort uit de voor de beleggingen en de technische voorziening gehanteerde waarderingsgrondslagen. Voor een aantal posten worden de grondslagen voor resultaatbepaling hierna (nader) uiteengezet.

Directe beleggingsopbrengsten

Rente wordt ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarop deze betrekking heeft. Dividend wordt in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van beschikbaarstelling. Voor beursgenoteerde aandelen is dit de datum waarop een aandeel ex dividend noteert.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen, inclusief derivaten. Alle waardeveranderingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als opbrengst beleggingen direct in de staat van baten en lasten opgenomen.

Premies

Premies worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee samenhangende pensioenrechten worden opgebouwd. Premiekortingen en extra premies worden verwerkt in de periode waarin aan de daarvoor overeengekomen voorwaarden wordt voldaan.

Waardeoverdrachten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Mutatie technische voorziening

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdomspensioen en partnerpensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van de pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen met betrekking tot arbeidsongeschiktheidspensioen worden opgenomen in de periode waarin deze ontstaan. De toekomstige premievrije pensioenopbouw van arbeidsongeschikte deelnemers wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de arbeidsongeschiktheid ontstaat.

Toeslagen

De toevoeging aan de technische voorziening uit hoofde van toeslagverlening wordt in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarin het bestuursbesluit wordt genomen.

Rentetoevoeging technische voorziening

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur per balansdatum. Aan de technische voorziening wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur primo verslagperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de toeslagverlening en het effect van wijzigingen in de actuariële grondslagen.

Wijziging rekenrente

Het effect van de verandering van de rekenrente op de technische voorziening wordt ultimo verslagperiode in de staat van baten en lasten opgenomen.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval van de technische voorziening wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Pensioenrechten waardeoverdrachten

De met waardeoverdrachten samenhangende toevoeging en onttrekking aan de technische voorziening worden in de rekening van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Wijziging actuariële grondslagen

Het effect van wijzigingen in de actuariële grondslagen op de technische voorziening wordt ultimo verslagperiode in de staat van baten en lasten opgenomen.

Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Herverzekeringen

Herverzekeringsuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben. Winst aandelen worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin zij bekend worden.

Kosten

Kosten worden ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarop zij betrekking hebben.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum.

Onder liquide middelen worden verstaan banktegoeden die niet het karakter hebben van beleggingen.

Toelichting op de balans

(bedragen in duizenden euro's)

Activa

1 Vastgoedbeleggingen

	2015	2014
Totaal	68.747	70.353

De portefeuille bestaat volledig uit beleggingen in beursgenoteerde vastgoedondernemingen.

De samenstelling naar regio is als volgt:

	2015	2014
Europa	20.231	22.088
Verenigde Staten en Canada	24.604	23.100
Pacific inclusief Japan	23.843	24.796
Overig	69	369
Totaal	68.747	70.353

2 Aandelen

	2015	2014
Aandelen	158.965	158.448
Aandelenfondsen	63.102	73.633
Totaal	222.067	232.081

De aandelenportefeuille, inclusief de onderliggende portefeuilles van de aandelenfondsen, kan verder als volgt worden gespecificeerd:

	2015	2014
Beursgenoteerd	205.252	213.282
Niet-beursgenoteerd (private equity)	16.815	18.799
Totaal	222.067	232.081

De totale aandelenportefeuille kan als volgt worden gespecificeerd per sector:

	2015	2014
Financiële instellingen	41.381	45.039
Informatietechnologie	19.720	23.180
Energie	17.114	19.995
Telecommunicatie	25.125	25.035
Consument cyclisch	25.223	22.625
Consument defensief	40.577	39.338
Industrie	23.548	27.599
Basismaterialen	10.352	10.453
Nutsbedrijven	16.959	16.538
Overig	2.068	2.279
Totaal	222.067	232.081

De samenstelling van de totale portefeuille naar regio is als volgt:

	2015	2014
Europa	63.009	64.916
Verenigde Staten en Canada	97.043	97.766
Pacific inclusief Japan	21.062	23.388
Opkomende markten	40.953	46.011
Totaal	222.067	232.081

Het pensioenfonds heeft niet belegd in aandelen Staples Inc.

3 Vastrentende waarden

	2015	2014
Obligaties	324.811	336.858
Obligatiefondsen	196.585	164.112
Totaal beursgenoteerde vastrentende waarden	521.396	500.970
Hypothecaire leningen	637	740
Overige onderhandse leningen	3.323	4.004
Banktegoeden in rekening-courant	4.284	9.405
Totaal	529.640	515.119

De specificatie naar rentetype is als volgt:

	2015	2014
Inflation linked	24.629	37.031
Vaste rente	498.946	466.810
Variabele rente	6.065	11.278
Totaal	529.640	515.119

De resterende looptijd van de portefeuille vastrentende waarden, inclusief de onderliggende portefeuilles van de obligatiefondsen, gebaseerd op de contractuele aflossingsdata is als volgt:

	2015	2014
Korter dan 1 jaar	36.578	51.790

Vanaf 1 jaar tot 5 jaar	205.391	153.135
Vanaf 5 jaar tot 10 jaar	220.528	244.746
Vanaf 10 jaar tot 20 jaar	30.356	54.485
Vanaf 20 jaar tot 30 jaar	28.430	8.472
Vanaf 30 jaar tot 40 jaar	3.335	994
Langer dan 40 jaar	5.022	1.497
Totaal	529.640	515.119

De kredietwaardigheid van de totale portefeuille kan als volgt worden weergegeven:

	2015	2014
AAA-rating	192.711	192.146
AA-rating	64.627	76.446
A-rating	63.827	68.249
BBB-rating	117.495	91.923
Lagere rating dan BBB	59.054	58.481
Geen rating	31.926	27.874
Totaal	529.640	515.119

De indeling van de portefeuille ultimo verslagjaar is gebaseerd op de gepubliceerde credit ratings van één van de volgende ratingbureaus: Standard & Poor's, Moody's en Fitch. In geval alle drie bureaus een rating geven, is de op één na hoogste gehanteerd. In geval twee van deze kredietbeoordelaars een rating geven, is de hoogste van de twee gehanteerd. Indien slechts één van deze bureaus een rating geeft, is vanzelfsprekend deze rating gehanteerd.

De samenstelling van de totale portefeuille naar regio is als volgt:

	2015	2014
Europa	351.344	331.652
Verenigde Staten en Canada	131.248	134.277
Opkomende markten	36.818	35.701
Overig	10.230	13.489
Totaal	529.640	515.119

De volgende obligaties (exclusief onderliggende obligaties van beleggingsfondsen) maken meer dan 5% uit van de totale portefeuille vastrentende waarden:

	2015	2014
Staatsobligaties Duitsland	35.362	48.204
Staatsobligaties Nederland	38.039	33.022
Obligaties Kreditanstalt für Wiederaufbau	25.917	26.559
Obligaties Bank Nederlandse Gemeenten	25.926	31.785
Obligaties Nederlandse Waterschapsbank	20.647	32.349

Het pensioenfonds heeft niet belegd in obligaties Staples Inc.

Een deel van de obligatieportefeuille met een totale marktwaarde van EUR 3.779 duizend (2014: EUR 2.488 duizend) is gestort in een gesepareerd depot als zekerheid voor derivaten met een negatieve marktwaarde. Deze obligaties staan niet ter vrije beschikking van het pensioenfonds.

4 Derivaten

Derivaten met een positieve marktwaarde zijn als een actiefpost in de balans opgenomen en derivaten met een negatieve marktwaarde zijn onder de verplichtingen opgenomen.

	Activa	Passiva	Totaal
2015			
Valutaderivaten	401	-620	-219
Aandelenderivaten	1	-1	-
Rentederivaten	5.417	-4.108	1.309
Commodityderivaten	-	-	-
Totaal	5.819	-4.729	1.090
2014			
Valutaderivaten	4	-4.604	-4.600
Aandelenderivaten	35	-403	-368
Rentederivaten	24.830	-	24.830
Commodityderivaten	-	-3.794	-3.794
Totaal	24.869	-8.801	16.068

Het volgende overzicht geeft inzicht in de portefeuille derivaten per balansdatum:

		2015		2014
	Contract- omvang	Markt- waarde	Contract- omvang	Markt- waarde
Valutatermijncontracten				
Verkocht	195.264	-219	199.750	-4.600
Aandelenfutures				
Gekocht	184	-	248	-2
Aandelencallopties				
Verkocht	-	-	193.380	-400
Aandelenputopties				
Gekocht	-	-	193.380	34
Interest rate swaps				
Gekocht	120.600	2.051	178.000	24.830
Verkocht	5.000	-742	-	-
Obligatiefutures				
Gekocht	2.209	-	-	-
Verkocht	7.916	-	10.743	-
Commodityswaps				
Gekocht		-	27.605	-3.794

Valutatermijncontracten zijn in dit overzicht aangeduid als verkocht indien de positie in euro's long is en de positie in vreemde valuta's short is. De valutatermijncontracten zijn afgesloten met het doel om het valutarisico af te dekken.

De aandelenoptiecontracten hebben als onderliggende waarde een mandje aandelen. Door middel van de gekochte aandelenputopties wordt het aandelenrisico afgedekt. De hiervoor betaalde premie is voor een deel gefinancierd met de ontvangen premie voor de geschreven aandelencallopties, waardoor slechts beperkt kan worden geprofiteerd van mogelijke koersstijging van aandelen.

Als gekocht aangeduide interest rate swaps zijn zogenoemde receiver swaps, waarbij een vaste rente wordt ontvangen en een variabele rente wordt betaald. Als verkocht aangeduide interest rate swaps zijn zogenoemde payer swaps, waarbij een variabele rente wordt ontvangen en een vaste rente wordt betaald. Door middel van de portefeuille interest rate swaps wordt het rentemismatchrisico gedeeltelijk afgedekt.

De afgesloten futures (aandelenfutures en obligatiefutures) dienen de rendementsdoelstelling.

Op gekochte commodityswaps wordt het rendement op een mandje commodities ontvangen en worden rente en kosten betaald. Deze derivaten worden eveneens afgesloten met het doel om rendement te behalen.

De futures zijn beursgenoteerd en de overige derivatencontracten zijn niet-beursgenoteerd.

De portefeuille interest rate swaps is als volgt samengesteld naar looptijden:

Receiver swaps		Payer swaps		Netto positie	
Contract-	Markt-	Contract-	Markt-	Contract-	Markt-

	omvang	waarde	omvang	waarde	omvang	waarde
2015						
Korter dan 10 jaar	-	-	-	-	-	-
Vanaf 10 jaar tot 20 jaar	36.000	2.712	-	-	36.000	2.712
Vanaf 20 jaar tot 30 jaar	34.600	2.705	-	-	34.600	2.705
Vanaf 30 jaar tot 40 jaar	50.000	-3.366	-5.000	-742	45.000	-4.108
Langer dan 40 jaar	-	-	-	-	-	-
Totaal	120.600	2.051	-5.000	-742	115.600	1.309

2014

Korter dan 10 jaar	-	-	-	-	-	-
Vanaf 10 jaar tot 20 jaar	80.000	6.771	-	-	80.000	6.771
Vanaf 20 jaar tot 30 jaar	83.000	13.647	-	-	83.000	13.647
Vanaf 30 jaar tot 40 jaar	15.000	4.412	-	-	15.000	4.412
Langer dan 40 jaar	-	-	-	-	-	-
Totaal	178.000	24.830	-	-	178.000	24.830

De andere contracten hebben een (resterende) looptijd korter dan een jaar.

De volgende tegenpartijen maken meer dan 5% uit van de totale (positieve) marktwaarde van de derivatenportefeuille:

	2015	2014
Credit Suisse	4.728	8.806
Deutsche Bank	525	2.035
Royal Bank of Scotland	-	10.945

Voor derivatencontracten met een positieve marktwaarde zijn zekerheden verkregen in de vorm van staatsobligaties met ten minste een AA-rating tot een bedrag van totaal EUR 6.041 duizend (2014: EUR 22.227 duizend). Voor derivatencontracten met een negatieve marktwaarde zijn zekerheden gegeven tot een bedrag van totaal EUR 3.779 duizend (2014: EUR 2.488 duizend).

5 Beleggingen voor risico deelnemers

Onder beleggingen voor risico deelnemers zijn de beleggingen uit hoofde van de beschikbare-premieregeling en de pensioenspaarregeling opgenomen. De ingelegde bedragen zijn belegd voor risico van de deelnemers.

	2015	2014
Vastgoed	503	638
Aandelen	3.584	3.544
Vastrentende waarden	1.994	2.183
Totaal	6.081	6.365

De portefeuille bestaat uit beursgenoteerde beleggingsfondsen en spaarrekeningen.

6 Herverzekeringsdeel technische voorziening

Onder herverzekeringsdeel technische voorziening is de gekapitaliseerde waarde van de herverzekeringscontracten opgenomen.

	2015	2014
Risicoverzekering	298	359
Garantiecontracten	13.581	14.553
Totaal	13.879	14.912

Het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico zijn gedeeltelijk herverzekerd.

Een gedeelte van het ouderdomspensioen en partnerpensioen met betrekking tot in het verleden gedane pensioentoezeggingen is ondergebracht bij verzekeringsmaatschappijen. Het betreffen garantiecontracten die premievrij zijn. In aantal van deze contracten is een winstdelingsclausule opgenomen. Een deel van de hieruit resulterende uitkeringen wordt door de verzekeraars aan het pensioenfonds uitgekeerd en een deel wordt rechtstreeks aan de pensioengerechtigden uitgekeerd. Indien sprake is van toeslagverlening betaalt het pensioenfonds de hiervoor benodigde koopsom aan de verzekeraars. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter.

De mutaties kunnen als volgt worden weergegeven:

	2015	2014
Stand begin van het jaar	14.912	14.676
Rentetoevoeging	11	21
Wijziging rekenrente	7	631
Uitkeringen herverzekerings	-487	-484
Wijzigingen actuariële grondslagen	101	-62
Overige mutaties, per saldo	-665	130
Balanswaarde eind van het jaar	13.879	14.912

Het herverzekeringsdeel technische voorziening heeft een langlopend karakter.

7 Vorderingen en overlopende activa

	2015	2014
Werkgevers	1.333	1.692
Herverzekeraar	31	18
Totaal vorderingen pensioenen	1.364	1.710
Af te wikkelen beleggingstransacties	87	31
Dividend	429	393
Dividendbelasting	7	12
Omzetbelasting	92	234
Overige vorderingen en overlopende activa	70	27
Totaal vorderingen beleggingen	685	697
Totaal	2.049	2.407

De vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

8 Liquide middelen

Liquide middelen worden onderscheiden van banktegoeden die het karakter hebben van beleggingen of direct beschikbaar zijn om te worden belegd. Deze posten zijn begrepen in vastrentende waarden.

	2015	2014
Banktegoeden in rekening-courant	997	1.673
Totaal	997	1.673

De liquide middelen zijn vrij opeisbaar. Het pensioenfonds heeft een kredietfaciliteit bij de huisbankier van EUR 6.000 duizend (2014: EUR 6.000 duizend).

Passiva

9 Stichtingskapitaal en reserves

Overige reserves

	2015	2014
Stand begin van het jaar	131.331	109.020
Resultaat	-16.343	22.311
Stand eind van het jaar	114.988	131.331

Het stichtingskapitaal bedraagt (ongewijzigd) EUR 453,78 en is gestort bij oprichting. De vermogenspositie wordt toegelicht in de risicoparagraaf op pagina 57 tot en met 62.

10 Technische voorziening voor risico pensioenfonds

	2015		2014	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Actieve deelnemers	1.156	41.784	1.530	54.467
Arbeidsongeschikte deelnemers	79	12.753	85	13.035
Gewezen deelnemers	4.731	191.015	4.846	165.421
Ingegaan ouderdompensioen (inclusief overbruggingspensioen)	3.035	352.833	3.024	363.541
Ingegaan partnerpensioen	1.519	94.105	1.529	94.140
Ingegaan wezenpensioen	21	205	24	268
Totaal pensioenuitkeringen	10.541	692.695	11.038	690.872
Administratiekosten en excassokosten		27.708		27.635
Totaal	10.541	720.403	11.038	718.507

De technische voorziening met betrekking tot arbeidsongeschikte deelnemers bestaat uit:

	2015	2014
Opgebouwde pensioenrechten ouderdompensioen	7.932	7.893
Toekomstige premievrije opbouw pensioenrechten ouderdompensioen	1.578	1.715
Ingegaan arbeidsongeschiktheidspensioen	3.243	3.427
Totaal	12.753	13.035

De waarde van de technische voorziening naar resterende looptijd is als volgt:

	2015	2014
Korter dan 1 jaar	35.817	36.618
Vanaf 1 jaar tot 5 jaar	135.597	137.827
Vanaf 5 jaar tot 10 jaar	146.057	148.925
Vanaf 10 jaar tot 20 jaar	208.620	213.537
Vanaf 20 jaar tot 30 jaar	116.299	114.707
Vanaf 30 jaar tot 40 jaar	53.236	47.671
Langer dan 40 jaar	24.777	19.222
Totaal	720.403	718.507

De mutaties in de voorziening zijn als volgt:

	2015	2014
Stand begin van het jaar	718.507	642.613
Pensioenopbouw actieve deelnemers	6.361	6.952
Arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrije pensioenopbouw	-186	-216
Inkomende waardeoverdrachten	772	1.185
Uitgaande waardeoverdrachten	-476	-2.115
Rentetoevoeging	1.249	2.327
Wijziging rekenrente	24.816	97.882
Toeslagverlening	2.288	2.031
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-34.993	-35.113
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-1.372	-1.042
Wijziging actuariële grondslagen	3.995	3.678
Actuariële resultaten	-1.126	-95
Omzetting pensioenspaarkapitaal in pensioenrechten	1.289	268
Overige mutaties	-721	152
Stand eind van het jaar	720.403	718.507

Uit de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo 2015 kan voor het pensioenfonds een gemiddelde rekenrente van 1,6% worden afgeleid. Ultimo 2014 was de afgeleide rekenrente 1,7%.

11 Technische voorziening voor risico deelnemers

De mutaties kunnen als volgt worden weergegeven:

	2015	2014
Stand begin van het jaar	6.365	4.988
Inleg premies	257	553
Waardeoverdrachten, per saldo	88	322
Beleggingsopbrengsten	267	729
Omzetting in pensioenrechten	-896	-204
Overige mutaties	-	-23
Stand eind van het jaar	6.081	6.365

12 Schulden en overlopende passiva

	2015	2014
Werkgevers	89	186
Pensioenuitkeringen	1.288	1.102
Belastingen en premies sociale verzekeringen	755	776
Overige schulden en overlopende passiva	364	168
Totaal schulden en overlopende passiva pensioenen	2.496	2.232
Af te wikkelen beleggingstransacties	102	22
Overige schulden en overlopende passiva	480	521
Totaal schulden en overlopende passiva beleggingen	582	543
Totaal	3.078	2.775

De schulden hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

Overige informatie

Beleggingen

De totale beleggingsportefeuille bedraagt EUR 827.728 duizend (2014: EUR 840.140 duizend) en is als volgt samengesteld:

	2015	2014
Vastgoedbeleggingen	68.747	70.353
Aandelen	222.067	232.081
Vastrentende waarden	529.640	515.119
Derivaten activa	5.819	24.869
Derivaten passiva	-4.729	-8.801
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	821.544	833.621
Vorderingen	685	697
Schulden	-582	-543
Totaal voor risico pensioenfonds	821.647	833.775
Totaal voor risico deelnemers	6.081	6.365
Totaal	827.728	840.140

Marktwaaarde beleggingen voor risico pensioenfonds

De beleggingen kunnen overeenkomstig RJ 290.916 als volgt worden ingedeeld naar de categorieën afgeleid van genoteerde marktprijzen, onafhankelijke taxaties, netto-contante-waardeberekeningen en andere geschikte methoden:

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto- contante waarde	Andere methoden	Totaal
2015					
Vastgoed	68.747	-	-	-	68.747
Aandelen	158.965	-	-	63.102	222.067
Vastrentende waarden	324.811	-	3.960	200.869	529.640
Derivaten activa	1	-	5.818	-	5.819
Derivaten passiva	-1	-	-4.728	-	-4.729
Totaal	552.523	-	5.050	263.971	821.544

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto- contante waarde	Andere geschikte methoden	Totaal
2014					
Vastgoed	70.353	-	-	-	70.353
Aandelen	158.448	-	-	73.633	232.081
Vastrentende waarden	336.858	-	4.744	173.517	515.119
Derivaten activa	1	-	24.834	34	24.869
Derivaten passiva	-3	-	-8.398	-400	-8.801
Totaal	565.657	-	21.180	246.784	833.621

De onder netto-contante-waardeberekeningen geclassificeerde beleggingen betreffen interest rate swaps en valutatermijncontracten. De onder andere geschikte methoden gerangschikte beleggingen betreffen voornamelijk niet beursgenoteerde beleggingsfondsen. De onderliggende beleggingen zijn meestal wel beursgenoteerd. Onder deze categorie zijn verder de over-the-counter aandelenopties en de banktegoeden opgenomen.

Marktwaaarde beleggingen voor risico deelnemers

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto- contante waarde	Andere geschikte methoden	Totaal
2015					
Vastgoed	503	-	-	-	503
Aandelen	3.584	-	-	-	3.584
Vastrentende waarden	1.528	-	-	466	1.994
Totaal	5.615	-	-	466	6.081
2014					
Vastgoed	638	-	-	-	638
Aandelen	3.544	-	-	-	3.544
Vastrentende waarden	1.923	-	-	260	2.183
Totaal	6.105	-	-	260	6.365

De onder andere geschikte methoden gerangschikte beleggingen betreffen spaarrekeningen.

Mutaties beleggingen voor risico pensioenfonds

	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal
2015				
Balanswaarde begin van het jaar	70.353	232.081	515.119	817.553
Aankopen	22.261	25.530	288.727	336.518
Verkopen	-30.932	-53.255	-264.354	-348.541
Waardeveranderingen	7.065	17.711	-4.366	20.410
Verandering lopende rente			-365	-365
Mutatie liquiditeiten			-5.121	-5.121
Balanswaarde eind van het jaar	68.747	222.067	529.640	820.454

2014

Balanswaarde begin van het jaar	54.636	201.654	485.170	741.460
Aankopen	27.330	9.814	286.247	323.391
Verkopen	-25.855	-12.156	-293.867	-331.878
Waardeveranderingen	14.242	32.769	39.051	86.062
Verandering lopende rente			5	5
Mutatie liquiditeiten			-1.487	-1.487
Balanswaarde eind van het jaar	70.353	232.081	515.119	817.553

Derivaten zijn niet in dit overzicht opgenomen.

Mutaties beleggingen voor risico deelnemers

	2015	2014
Balanswaarde begin van het jaar	6.365	4.988
Aankopen	5.506	2.862
Verkopen	-6.233	-2.051
Waardeveranderingen	237	699
Mutatie spaarrekeningen	206	-133
Balanswaarde eind van het jaar	6.081	6.365

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

De resterende looptijd van het risicoherverzekingscontract is twee jaar (2014: drie jaar). De totale verplichting voor de resterende looptijd bedraagt ongeveer EUR 450 duizend (2014: ongeveer EUR 750 duizend).

Het pensioenfonds heeft een overeenkomst betreffende pensioenuitvoering afgesloten voor de periode tot en met 31 december 2015. De totale verplichting voor de resterende looptijd bedraagt EUR 840 duizend (2014: EUR 833 duizend).

Risicobeheer

In het bestuursverslag worden de belangrijke risico's die het pensioenfonds loopt besproken en wordt ingegaan op het beleid dat wordt gevoerd om deze risico's te beheersen. In deze paragraaf van de jaarrekening worden voornamelijk de financiële risico's beschreven en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico van het pensioenfonds is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat het fonds op lange termijn de pensioenverplichtingen niet kan nakomen. De solvabiliteit wordt gemeten aan de hand van het verschil tussen het aanwezig eigen vermogen en het vereist eigen vermogen. Daarnaast wordt de (nominale) dekkingsgraad als solvabiliteitsratio gehanteerd. De nominale dekkingsgraad is de verhouding tussen de nettoactiva en het totaal van de technische voorzieningen (technische voorziening voor risico pensioenfonds en technische voorziening voor risico deelnemers).

Het vereist eigen vermogen wordt berekend op basis van een scenarioanalyse zoals gebruikt in de standaardmethode voor de solvabiliteitstoets van DNB.

Het tekort van het aanwezig eigen vermogen ten opzichte van het vereist eigen vermogen bedraagt EUR 8.687 duizend (2014: surplus EUR 30.733 duizend):

	2015	2014
Vereiste buffers		
• Rentemismatchrisico	20.780	17.710
• Vastgoedrisico en aandelenrisico	85.193	74.523
• Valutarisico	41.301	47.450
• Commodityrisico	-	6.890
• Kredietrisico	31.100	18.992
• Verzekeringstechnisch risico	17.693	16.526
• Liquiditeitsrisico	-	-
• Concentratierisico	-	-
• Operationeel risico	-	-
• Actief risico	6.106	-
Totaal	202.173	182.091
Diversificatie van risico's	-78.498	-81.493
Totaal vereist eigen vermogen	123.675	100.598
Aanwezig eigen vermogen	114.988	131.331
Tekort (surplus)	-8.687	30.733

In voorgaand overzicht worden de vereiste buffers voor de onderscheiden risico's en het diversificatie-effect weergegeven. Het berekende vereist eigen vermogen van EUR 123.675 duizend is gebaseerd op de strategische beleggingsportefeuille ultimo verslagjaar, dat bepalend is voor de vermogenstoets van DNB. Het berekende vereist eigen vermogen ultimo 2014 van EUR 100.598 duizend is gebaseerd op de feitelijke beleggingsportefeuille, voor dat jaar bepalend voor de solvabiliteitstoets van DNB.

De nominale dekkingsgraad bedraagt 115,8% (2014: 118,3%). De met het vereist eigen vermogen overeenkomende dekkingsgraad bedraagt 117,0% (2014: 113,9%).

Het minimaal vereist eigen vermogen, uitgaande van een minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,0%, bedraagt EUR 29.059 duizend (2014: EUR 28.740 duizend).

Per 1 januari 2015 is het nieuwe FTK (nFTK) van kracht. De regels ter bepaling van het vereist eigen vermogen in de standaardmethode voor de solvabiliteitstoets van DNB zijn verzwaard. Als gevolg daarvan is het vereist eigen vermogen ten opzichte van vorig jaar gestegen. Verder is met het de invoering van het nFTK de zogenoemde beleidsdekkingsgraad geïntroduceerd, gedefinieerd als de voortschrijdend gemiddelde nominale dekkingsgraad van de laatste 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad ultimo verslagjaar bedraagt 117,3% (2014: 119,4%).

De beleidsdekkingsgraad is in het kader van het nFTK bepalend voor:

- de toetsing aan het (strategisch) vereist eigen vermogen;
- het toepassen van eventuele kortingen;
- het indexeringsbeleid.

Op basis van de toetsing van de beleidsdekkingsgraad aan de met het (strategisch) vereist eigen vermogen overeenkomende dekkingsgraad wordt op kwartaalbasis vastgesteld of het pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert en een herstelplan moet indienen bij DNB. De beleidsdekkingsgraad wordt ook gebruikt voor de evaluatie van een eventueel herstelplan. Op basis van bedoelde toetsing wordt ook vastgesteld of een tekortsituatie is opgelost en een herstelplan kan worden beëindigd.

De ontwikkeling van de nominale dekkingsgraad kan als volgt worden geanalyseerd:

	2015	2014
Dekkingsgraad begin van het jaar	118,3%	117,0%
Premies	0,3%	0,3%
Pensioenuitkeringen	0,9%	0,9%
Resultaat beleggingen	1,9%	19,7%
Rentetoevoeging technische voorziening	-0,3%	-0,6%
Wijziging rekenrente technische voorziening	-1,7%	-15,4%
Toeslagverlening pensioenrechten	-0,4%	-0,4%
Wijziging actuariële grondslagen	-3,0%	-0,7%
Overig	-0,2%	-2,5%
Dekkingsgraad eind van het jaar	115,8%	118,3%

De in de berekening van de nominale dekkingsgraad van 115,8% (2014: 118,3%) opgenomen technische voorziening voor risico pensioenfonds is vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur DNB. Hieruit kan voor het pensioenfonds een gemiddelde rekenrente van 1,6% (2014: 1,7%) worden afgeleid. De daling van de gemiddelde rekenrente ten opzichte van vorig jaar wordt vooral veroorzaakt door de wijziging van de UFR-systematiek ten behoeve van de rentetermijnstructuur DNB voor looptijden langer dan 20 jaar. De afschaffing

van de driemaandsmiddeling voor looptijden tot en met 20 jaar heeft daarentegen geresulteerd in een geringe stijging van de gemiddelde rekenrente, omdat de marktrente in de laatste maanden van 2015 is gestegen.

Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden de pensioenverplichtingen contant gemaakt tegen de reële rente. De reële rente wordt berekend door de nominale rekenrente volgens de rentetermijnstructuur DNB te verminderen met de geschatte inflatiecomponent. Deze benaderingswijze wordt gebruikt omdat de reële rentetermijnstructuur niet rechtstreeks kan worden gebaseerd op marktinformatie.

De reële dekkingsgraad bedraagt 93,1% (2014: 91,7%) en is gebaseerd op een afgeleide reële marktrente van 0,2% (2014: 0,2%).

Het solvabiliteitsrisico wordt hierna toegelicht aan de hand van de in de solvabiliteitstoets van DNB onderkende risico's. Met uitzondering van het operationele risico, worden deze risico's aangemerkt als financiële risico's.

Rentemismatchrisico

Rentemismatchrisico is het verschil in rentegevoeligheid tussen de portefeuille vastrentende waarden en de technische voorziening voor risico pensioenfonds. De rentegevoeligheid van de technische voorziening is als gevolg van de langere looptijden hoger dan die van de portefeuille obligaties. Een daling van de marktrente leidt tot een stijging van de waarde van de technische voorziening, die slechts voor een deel wordt gecompenseerd door een stijging van de waarde van de portefeuille obligaties.

Door afdekking van het rentemismatchrisico is de vermogenspositie van het pensioenfonds minder gevoelig voor de ontwikkeling van de marktrente. Het rentemismatchrisico wordt afgedekt door middel van interest rate swaps.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten aan de hand van de modified duration. Dit is de met de contante waarde van rente en aflossing gewogen gemiddelde looptijd in jaren. De duration mismatch is het verschil tussen de duration van de pensioenverplichtingen en de naar omvang (ten opzichte van de pensioenverplichtingen) gewogen duration van de vastrentende waarden.

De modified duration van de portefeuille vastrentende waarden en de technische voorziening en de duration mismatch zijn als volgt:

	2015	2014
Vastrentende waarden inclusief rentederivaten	9,4	12,0
Gewogen ten opzichte van technische voorziening	6,9	8,6
Technische voorziening	13,8	13,7
Mismatch	6,9	5,1

Bij een rentestijging daalt de waarde van de vastrentende waarden minder dan de waarde van de technische voorziening, waardoor de dekkingsgraad verbetert. Bij een rentedaling stijgt de waarde van de vastrentende waarden minder dan de waarde van de technische voorziening, waardoor de dekkingsgraad verslechtert.

Een daling van de nominale marktrente met 1,0 procentpunt resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 7 procentpunten (2014: ongeveer 5 procentpunten). Een stijging van de nominale marktrente met 1,0 procentpunt daarentegen resulteert in een verbetering van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 7 procentpunten (2014: ongeveer 5 procentpunten).

Hiervoor is ervan uitgegaan dat de marktrente voor alle looptijden in gelijke mate stijgt of daalt. Er kan echter sprake zijn van verschillen in de rentebeweging voor verschillende looptijden. De lange rente kan bijvoorbeeld sterker stijgen of dalen dan de korte rente. Veranderingen in de rentecurve worden niet gemeten aan de hand van de modified duration, maar hebben wel invloed op de rentemismatch.

Vastgoedrisico en aandelenrisico

Vastgoedrisico is het risico dat de waarde van vastgoed en vastgoedaandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Informatie over de spreiding van de portefeuille naar sector en regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost vastgoed. De portefeuille vastgoedbeleggingen maakt ongeveer 8% (2014: ongeveer 8%) uit van de totale beleggingen.

Een waardedaling van de vastgoedbeleggingen met 30% resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 3 procentpunten (2014: ongeveer 3 procentpunten). Een waardestijging met 30% daarentegen resulteert in een stijging van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 3 procentpunten (2014: ongeveer 3 procentpunten).

Aandelenrisico is het risico dat de waarde van aandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Informatie over de spreiding van de portefeuille naar sector en regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost aandelen. De aandelenportefeuille maakt ongeveer 27% (2014: 28%) uit van de totale beleggingsportefeuille.

Een waardedaling van de aandelen met 30% resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 9 procentpunten (2014: ongeveer 10 procentpunten). Een waardestijging van de portefeuille met 30% daarentegen resulteert in een stijging van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 9 procentpunten (2014: ongeveer 10 procentpunten). In de cijfers van 2014 is geen rekening gehouden met het effect van de positie in aandelenputopties (long) en aandelencallopties (short), waardoor beide effecten werden gemitigeerd.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen.

Van de beleggingen (exclusief de derivatenposities) luidt omgerekend EUR 450.511 duizend (2014: EUR 448.464 duizend) in een andere valuta dan de euro.

De valutapositie (uitgedrukt in euro's) kan als volgt worden geanalyseerd:

	Vastgoed	Aandele n	Vast- rentende waarden	Totaal	Valuta- afdekking	Netto positie
2015						
Amerikaanse dollar	25.525	110.805	147.712	284.042	-140.220	143.822
Japanse yen	8.843	13.923	32	22.798	-15.238	7.560
Britse pond	8.878	29.220	7.642	45.740	-18.055	27.685
Overige valuta's	16.755	49.937	31.239	97.931	-21.751	76.180
Totaal	60.001	203.885	186.625	450.511	-195.264	255.247
	Vastgoed	Aandele n	Vast- rentende waarden	Totaal	Valuta- afdekking	Netto positie
2014						
Amerikaanse dollar	23.506	99.904	141.678	265.088	-142.240	122.848
Japanse yen	10.014	12.250	91	22.355	-14.887	7.468
Britse pond	10.449	31.703	900	43.052	-20.575	22.477
Overige valuta's	16.893	70.213	30.863	117.969	-22.048	95.921
Totaal	60.862	214.070	173.532	448.464	-199.750	248.714

Commodityrisico

Commodityrisico is het risico dat de waarde van commoditybeleggingen verandert als gevolg van veranderingen in de marktprijzen van onderliggende grondstoffen. Het fonds belegt niet (meer) in commodities of commodityderivaten, zodat geen sprake is van commodityrisico (2014: exposure ongeveer 3% van de totale beleggingsportefeuille).

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat tegenpartijen hun contractuele verplichtingen aan het pensioenfonds of de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds participeert niet nakomen. Informatie over de kredietwaardigheid van de portefeuille op basis van credit ratings en over de spreiding van de portefeuille naar sector en regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost vastrentende waarden. Ongeveer 36% (2014: ongeveer 37%) van de totale portefeuille heeft de hoogste rating AAA en ongeveer 12% (2014: ongeveer 15%) van de portefeuille heeft de AA-rating. Voor derivaten met een positieve marktwaarde zijn zekerheden verkregen in de vorm van staatsobligaties met ten minste een AA-rating.

Verzekeringstechnisch risico

Het belangrijkste verzekeringstechnisch risico is het langlevensrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld bij de vaststelling van de premie en de berekening van de technische voorziening. Door toepassing van de AG-prognosetafels 2014 met correcties voor ervaringssterfte wordt rekening gehouden met een toekomstige verbetering van de levensverwachting. Dit neemt niet weg dat een grote mate van onzekerheid bestaat met betrekking tot de toekomstige ontwikkeling van de levensverwachting.

Het pensioenfonds heeft het overlijdensrisico (kortlevensrisico) en het risico van arbeidsongeschiktheid (gedeeltelijk) herverzekerd.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat onvoldoende liquide middelen beschikbaar zijn om op korte termijn aan de verplichtingen (voornamelijk de pensioenuitkeringen) te kunnen voldoen. Dit risico is onder normale omstandigheden nagenoeg afwezig, omdat de pensioenuitkeringen voor een belangrijk deel kunnen worden voldaan uit de ontvangen premies en directe beleggingsopbrengsten en bovendien verreweg het grootste deel van de beleggingsportefeuille bestaat uit liquide vermogenstitels. Dit neemt niet weg dat ingenomen derivatenposities kunnen leiden tot de contractuele verplichting tot bijstorting. Het liquiditeitsrisico wordt overeenkomstig het standaardmodel van DNB op nihil gesteld.

Concentratierisico

Concentratierisico kan optreden als een goede spreiding van beleggingen of pensioenverplichtingen ontbreekt. In het standaardmodel van DNB voor de bepaling van het vereist eigen vermogen is het concentratierisico gelijkgesteld aan nihil. Het pensioenfonds voldoet aan deze veronderstelling van een voldoende gediversifieerde beleggingsportefeuille en een voldoende evenwichtige demografische opbouw van de populatie. In de toelichting op de balanspost vastrentende waarden zijn de posten die meer dan 5% uitmaken van de totale obligatieportefeuille vermeld. Duitse en Nederlandse staatsleningen en obligaties uitgegeven door KfW, BNG, NWB maken gezamenlijk ongeveer 28% (2014: ongeveer 33%) uit van de totale obligatieportefeuille. De derivaten met een positieve marktwaarde betreffen voor ongeveer 90% (2014: ongeveer 88%) twee (2014: drie) tegenpartijen. Het concentratierisico wordt overeenkomstig het standaardmodel van DNB op nihil gesteld.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van de pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten, als gevolg van niet afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Dit risico wordt beperkt door de ISAE 3402-rapportages die het pensioenfonds van de diverse uitvoerders ontvangt. Het operationeel risico wordt overeenkomstig het standaardmodel van DNB op nihil gesteld.

Actief risico

Actief risico is het risico dat het rendement van een beleggingsportefeuille afwijkt van de voor deze beleggingsportefeuille gehanteerde benchmark. Op basis van een ALM-studie wordt een strategische beleggingsmix bepaald. Ter beoordeling van de relatieve beleggingsresultaten wordt voor de afzonderlijke beleggingscategorieën binnen de totale beleggings-portefeuille een benchmark bepaald, die worden geaggregeerd op portefeuilleniveau. Door middel van zowel actief beheer van de onderscheiden afzonderlijke beleggingsportefeuilles per assetcategorie (selectie van individuele vermogenstitels) als actief beheer van de totale portefeuille (afwijking van de strategische mix) wordt actief risico aangegaan. De benchmarkportefeuille dient dus als referentiekader voor de beoordeling van de relatieve beleggingsresultaten. In de standaardtoets van DNB wordt met ingang van 1 januari 2015 rekening gehouden met het actief risico.

Naast deze risico's, waarvoor op grond van de toezichtregels van DNB buffers moeten worden gevormd en aangehouden, wordt nog het indexeringsrisico onderkend.

Indexeringsrisico

De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Het bestuur van het pensioenfonds stelt jaarlijks de toeslagverlening vast met inachtneming van de financiële positie van het pensioenfonds. Indexeringsrisico is het risico dat de ambitie met betrekking tot de toeslagverlening niet wordt gerealiseerd als gevolg van tegenvallend rendement op de beleggingen, daling van de marktrente en demografische ontwikkelingen.

Door middel van de reële dekkingsgraad kan inzicht worden gegeven in de mate waarin in de toekomst toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden de pensioenverplichtingen contant gemaakt tegen de reële rente. De reële rente wordt berekend door de nominale rente te verminderen met de geschatte inflatiecomponent. De aldus berekende reële dekkingsgraad bedraagt 93,1% (2014: 91,7%).

Toelichting op de staat van baten en lasten

(bedragen in duizenden euro's)

Baten en lasten pensioenactiviteiten

13 Premies

	2015	2014
Collectieve pensioenregeling	8.309	8.902
Beschikbare-premieregeling	257	553
Totaal	8.566	9.455

De premie is gebaseerd op de kostendeekkende premie.

Van de premies betreft een bedrag van EUR 81 duizend (2014: EUR 257 duizend) extra premie ten behoeve van de financiering van een deel van de toeslagverlening van de pensioenrechten van actieve deelnemers per 1 januari van het volgende jaar.

De kostendeekkende premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet bedraagt EUR 7.630 duizend (2014: EUR 9.119 duizend).

De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:

	2015	2014
Pensioenopbouw inclusief risicodekking	6.175	7.003
Inleg beschikbare-premieregeling	257	553
Toegezegde toeslagverlening	58	257
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten	277	425
Solvabiliteitsopslag	863	881
Totaal	7.630	9.119

De kostendeekkende premie wordt berekend op basis van de rentetermijnstructuur DNB ultimo vorig verslagjaar. De afgeleide gemiddelde markttrente voor de kostendeekkende premie bedraagt 1,7% (2014: 2,6%).

De feitelijke premie wordt jaarlijks getoetst aan de kostendeekkende premie. De feitelijke premie bedraagt EUR 8.363 duizend (2014: EUR 9.399 duizend) en is EUR 733 duizend (2014: EUR 280 duizend) hoger dan de kostendeekkende premie.

14 Waardeoverdrachten

Hieronder is opgenomen het saldo van inkomende bedragen uit hoofde van overgenomen pensioenverplichtingen en uitgaande bedragen uit hoofde van overgedragen pensioenverplichtingen.

	2015	2014
Inkomende waardeoverdrachten	600	1.349
Uitgaande waardeoverdrachten	-419	-2.006
Waardoverdrachten voor risico pensioenfonds	181	-657
Inkomende waardeoverdrachten	109	430
Uitgaande waardeoverdrachten	-21	-108
Waardoverdrachten voor risico deelnemers	88	322
Totaal	269	-335

15 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorziening van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en partnerpensioen.

	2015	2014
Totaal	-6.361	-6.952

16 Toeslagen

	2015	2014
Actieve deelnemers	-218	-429
Gewezen deelnemers	-612	-377
Pensioengerechtigden	-1.458	-1.225
Totaal	-2.288	-2.031

De pensioenrechten van de actieve deelnemers zijn per 1 januari 2016 verhoogd met 1,0% (1 januari 2015: 1,0%).

De premievrije pensioenrechten en de ingegane pensioenen zijn per 1 januari 2016 verhoogd met 0,31% (1 januari 2015: 0,28%).

De toeslagverlening van de ingegane pensioenen heeft voor een deel betrekking op verhoging van de WGA-arbeidsongeschiktheidspensioenen conform de verhoging van de WGA-grensbedragen.

17 Rentetoevoeging technische voorziening

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur DNB per balansdatum. Aan de technische voorziening wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur primo verslagperiode.

	2015	2014
Totaal	-1.249	-2.327

De in het verslagjaar aan de technische voorziening toegevoegde rente is gebaseerd op de éénjaarsrente van 0,2% (2014: 0,4%).

18 Wijziging rekenrente

De waarde van de pensioenverplichtingen verandert onder invloed van veranderingen in de rekenrente.

	2015	2014
Totaal	-24.816	-97.882

De afgeleide rekenrente is in 2015 gedaald van 1,7% tot 1,6% en is in 2014 gedaald van 2,6% tot 1,7%.

Het effect van de wijzigingen in de methodiek van de rentetermijnstructuur van DNB in 2015 bedraagt totaal EUR 3.995 duizend (last) en is opgenomen onder wijziging actuariële grondslagen. Dit bedrag bestaat uit het effect van de afschaffing van de driemaandsmiddeling voor looptijden tot en met 20 jaar van EUR 6.375 duizend (bate) en het effect van de wijziging in de UFR-methodiek voor lopentijden langer dan 20 jaar van EUR 10.370 duizend (last). Beide wijzigingen zijn naar de stand ultimo verslagjaar in de voorziening pensioenverplichtingen verwerkt.

19 Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De hieronder opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen en kosten van de verslagperiode.

	2015	2014
Onttrekking pensioenuitkeringen	34.993	35.113
Onttrekking pensioenuitvoeringskosten	1.372	1.042
Totaal	36.365	36.155

20 Pensioenrechten waardeoverdrachten

Hieronder zijn opgenomen de toevoeging aan de technische voorziening uit hoofde van pensioenrechten met betrekking tot inkomende waardeoverdrachten en de onttrekking aan de voorziening uit hoofde van pensioenrechten met betrekking tot uitgaande waardeoverdrachten.

	2015	2014
Pensioenrechten inkomende waardeoverdrachten	-772	-1.185
Pensioenrechten uitgaande waardeoverdrachten	476	2.115
Totaal	-296	930

21 Wijzigingen actuariële grondslagen

De actuariële grondslagen zijn de uitgangspunten en veronderstellingen waarop de berekening van de technische voorziening is gebaseerd. Onder wijziging actuariële grondslagen is het effect van aanpassing van de bestandsgrondslagen, economische grondslagen en kostengrondslagen op de voorziening opgenomen.

	2015	2014
Rekenrente (rentetermijnstructuur DNB)	-3.995	-
Levensverwachting	-	3.165
Excassokosten	-	-6.843
Totaal	-3.995	-3.678

Het effect van de wijziging van de rekenrente is als volgt samengesteld:

	2015	2014
Afschaffing driemaandsmiddeling marktrente	6.375	-
Wijziging UFR-methodiek	-10.370	-
Totaal	-3.995	-

In 2015 heeft DNB twee wijzigingen in de rentetermijnstructuur doorgevoerd. Tot 1 januari 2015 werd op de marktrente voor looptijden tot en met 20 jaar een driemaandsmiddeling toegepast. De rentemiddeling is per 1 januari 2015 vervallen. Daarnaast is per 15 juli 2015 de UFR-methodiek gewijzigd. Tot deze datum was de UFR vastgesteld op een vaste rente van 4,2%. Vanaf deze datum wordt de UFR vastgesteld op basis van de werkelijke maandelijkse 20-jaarsforwardrentes in de voorgaande 10 jaar. Beide wijzigingen zijn naar de stand ultimo verslagjaar in de voorziening pensioenverplichtingen verwerkt.

Het effect van de wijziging van de levensverwachting is als volgt samengesteld:

	2015	2014
Overgang op AG-prognosetafels 2014	-	5.033
Wijziging correctiefactoren	-	-1.868
Totaal	-	3.165

Ultimo 2014 is overgegaan op nieuwe generatietafels van het Actuariel Genootschap. Hierop worden correcties toegepast in verband met hogere overlevingskansen van de populatie van het pensioenfonds ten opzichte van de overlevingskansen van de totale bevolking. Deze correctiefactoren zijn eveneens opnieuw vastgesteld.

Ultimo 2014 is de voorziening voor toekomstige excassokosten verhoogd van 3,0% tot 4,0% van de pensioenverplichtingen.

22 Overige mutaties technische voorziening

	2015	2014
Actuariële resultaten	1.126	95
Arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrije pensioenopbouw	186	216
Omzetting pensioenspaarkapitaal in pensioenrechten	-1.289	-268
Overige mutaties	721	-152
Totaal	744	-109

De actuariële resultaten zijn als volgt samengesteld:

Kortlevenrisico	1.377	674
Langlevensrisico	-211	-513
Sterfte, per saldo	1.166	161
Arbeidsongeschiktheid	507	66
Flexibele keuzemogelijkheden	-456	-165
Overig	-91	33
Totaal	1.126	95

23 Pensioenuitkeringen

	2015	2014
Ouderdomspensioen (inclusief overbruggingspensioen)	-25.487	-25.782
Partnerpensioen	-8.436	-8.427
Wezenpensioen	-57	-72
Arbeidsongeschiktheidspensioen	-360	-403
Totaal periodieke pensioenuitkeringen	-34.340	-34.684
Totaal afkopen pensioenen	-535	-427
Totaal	-34.875	-35.111

24 Mutatie technische voorziening voor risico deelnemers

	2015	2014
Inleg	-257	-553
Waardeoverdrachten, per saldo	-88	-322
Beleggingsopbrengsten	-267	-729
Omzetting in pensioenrechten	896	204
Overig	-	23
Totaal	284	-1.377

25 Herverzekeringen

	2015	2014
Premies herverzekering	-212	-287
Koopsommen toeslagen herverzekering	-32	-
Uitkeringen herverzekering	472	472
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorziening	-1.033	236
Totaal	-805	421

26 Pensioenuitvoeringskosten

Dit betreft de kosten met betrekking tot de uitvoering van de pensioenregeling. De kosten van vermogensbeheer zijn hierin niet begrepen. De kosten van bestuur en financieel beheer worden toegerekend aan pensioenuitvoering en vermogensbeheer.

	2015	2014
Kosten pensioenuitvoering	-848	-959
Kosten bestuursondersteuning	-248	-335
Kosten bestuur	-116	-84
Advies- en controlekosten	-241	-216
Overige kosten	-153	-157
Totaal vóór toerekening aan vermogensbeheer	-1.606	-1.751
Toegerekend aan vermogensbeheer	148	167
Totaal	-1.458	-1.584

De activiteiten van het pensioenfonds zijn niet onderworpen aan de heffing van omzetbelasting (btw). Om deze reden heeft het pensioenfonds geen recht op aftrek van voorbelasting op kosten. In de op het pensioenfonds drukkende kosten is echter geen voorbelasting begrepen, omdat een van de aangesloten ondernemingen deze voor haar rekening neemt.

27 Overige lasten pensioenactiviteiten

	2015	2014
Compensatie premie zorgverzekering	-	-11
Totaal	-	-11

Baten en lasten beleggingsactiviteiten

28 Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen

Onder beleggingsopbrengsten zijn opgenomen de op de verslagperiode betrekking hebbende:

- directe beleggingsopbrengsten (dividend en rente);
- indirecte beleggingsopbrengsten (waardeveranderingen inclusief valutakoersverschillen);
- kosten van vermogensbeheer (inclusief kosten vermogensbeheer ten laste van beleggingsfondsen);
- transactiekosten (inclusief in- en uitstapkosten beleggingsfondsen).

	Direct	Waarde- verandering	Beheer- kosten	Transactie- kosten	Totaal
2015					
Vastgoedbeleggingen	2.071	7.156	-454	-91	8.682
Aandelen	4.058	18.447	-692	-16	21.797
Aandelenderivaten	-	200	-	-	200
Vastrentende waarden	9.960	-2.982	-1.123	-415	5.440
Rentederivaten	1.556	-7.944	-	-201	-6.589
Commodityderivaten	-	-655	-71	-	-726
Valutaderivaten	-	-13.318	-	-122	-13.440
Totaal	17.645	904	-2.340	-845	15.364
Niet toegerekende kosten					-2.059
Totaal					13.305
2014					
Vastgoedbeleggingen	1.875	14.336	-395	-94	15.722
Aandelen	3.924	33.574	-869	-16	36.613
Aandelenderivaten	-	4.370	-	-	4.370
Vastrentende waarden	11.246	40.289	-965	-472	50.098
Rentederivaten	3.190	44.298	-	-168	47.320
Commodityderivaten	-	-5.705	-	-	-5.705
Valutaderivaten	-	-20.482	-	-120	-20.602
Totaal	20.235	110.680	-2.229	-870	127.816
Niet toegerekende kosten					-1.798
Totaal					126.018

De hiervoor weergegeven kosten van vermogensbeheer en transactiekosten per beleggingscategorie zijn mede op schattingen gebaseerd.

De niet aan de afzonderlijke beleggingscategorieën toegerekende kosten van vermogensbeheer kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2015	2014
Kosten fiduciair vermogensbeheer	-1.234	-1.107
Overige kosten vermogensbeheer	-677	-524
Totaal vóór toegerekende kosten bestuur en financieel beheer	-1.911	-1.631
Toegerekende kosten bestuur en financieel beheer	-148	-167
Totaal	-2.059	-1.798

De totale kosten vermogensbeheer (exclusief transactiekosten) bedragen EUR 4.399 duizend (2014: EUR 4.027 duizend). De kosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2015	2014
Aan beleggingscategorieën toegerekende beheerkosten	-2.340	-2.229
Niet aan beleggingscategorieën toegerekende overige kosten	-2.059	-1.798
Totaal	-4.399	-4.027

29 Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers

Onder beleggingsopbrengsten zijn opgenomen de op de verslagperiode betrekking hebbende:

- directe beleggingsopbrengsten (dividend beleggingsfondsen en rente spaarrekeningen);
- indirecte beleggingsopbrengsten (waardeveranderingen inclusief valutakoersverschillen).

	Direct	Waarde- verandering	Totaal
2015			
Vastgoed	1	25	26
Aandelen	18	187	205
Vastrentende waarden	11	25	36
Totaal	30	237	267

	Direct	Waarde- verandering	Totaal
2014			
Vastgoed	1	83	84
Aandelen	16	365	381
Vastrentende waarden	13	251	264
Totaal	30	699	729

De kosten van vermogensbeheer (transactiekosten en kosten ten laste van beleggingsfondsen) zijn begrepen in de waardeveranderingen. Hiervan is geen voldoende betrouwbare schatting beschikbaar.

Overige informatie

Verbonden partijen

De aangesloten ondernemingen en de bestuursleden worden aangemerkt als verbonden partijen.

Tussen het pensioenfonds en de aangesloten ondernemingen (Staples Nederland Holding B.V., Staples Nederland B.V. en SBIN B.V.) is een uitvoeringsovereenkomst inzake de financiering en de uitvoering van de pensioenregeling gesloten. Een samenvatting van de uitvoeringsovereenkomst is opgenomen in de paragraaf Financiering en premie van de algemene toelichting op pagina 37.

Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan bestuursleden en heeft ook anderszins geen vorderingen op bestuursleden. Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de paragraaf Bezoldiging bestuurders hierna.

Medewerkers

Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst.

Bezoldiging bestuurders

De bestuurders die in loondienst zijn bij een van de aangesloten ondernemingen ontvangen geen bezoldiging van het pensioenfonds. De overige bestuurders ontvangen een vacatievergoeding. Het totaal van de vacatievergoeding bedraagt EUR 83 duizend (2014: EUR 31 duizend).

Honorarium accountant

De aan het verslagjaar toegerekende accountants honoraria zoals bedoeld in artikel 382a Titel 9, Boek 2 BW bedragen EUR 41 duizend (2014: EUR 40 duizend). De kosten hebben volledig betrekking op de controle van de jaarrekening en de jaarstaten DNB.

Belastingen

Het pensioenfonds is op grond van de aard van de activiteiten vrijgesteld van belastingheffing voor de vennootschapsbelasting.

Toezi chthouder

Evenals vorig jaar is geen sprake van door DNB genomen corrigerende maatregelen ingevolge artikel 96 Pensioenwet.

Amsterdam, 13 juni 2016

M.B.A. Capel, (plaatsvervangend) voorzitter

P.A.H. Martens, secretaris

R.A.L. Monnens

C. Boevé

F.P. Lamein

M. Kraan

J.C.J. Zwart

H.J. Vader

R.G. de Bree

Overige gegevens

Resultaatverdeling

Het saldo over het boekjaar 2015 bedraagt EUR – 16.343 duizend. Het bestuur heeft besloten om dit bedrag te onttrekken aan de overige reserves.

Gebeurtenissen na balansdatum

Herstelplan

Per 31 maart 2016 was de beleidsdekkingsgraad 115,4% en lag daarmee onder het vereist vermogen (117%). Omdat er sprake is van een reservetekort is het fonds verplicht uiterlijk 1 juli 2016 een herstelplan in te dienen bij DNB.

In het nieuwe herstelplan heeft het fonds aangegeven welke maatregelen worden ingezet om binnen 10 jaar het vereist eigen vermogen te behalen. Bij het opstellen van het herstelplan heeft het bestuur zich laten ondersteunen door externe adviseurs en is het voorgenomen beleggingsbeleid afgestemd met de beleggings- en controlecommissie.

In het herstelplan is geen maatregel tot korten van pensioenaanspraken opgenomen. Onder de nieuwe regelgeving dient er gekort te worden op de pensioenaanspraken indien de beleidsdekkingsgraad 5 jaar op rij lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad en de actuele dekkingsgraad ook lager is. Een eventuele korting mag ineens of verspreid over maximaal 10 jaar worden verwerkt. Dit is vooralsnog niet van toepassing.

ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Staples te Maastricht is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2015.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Staples, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds. Omdat Towers Watson Netherlands B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Towers Watson Netherlands B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 6,4 miljoen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 321.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikel 132 vanwege het aanwezige reservetekort, waarbij de beoordeling gebaseerd is op de actuele dekkingsgraad van het fonds.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is tenminste gelijk aan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Staples is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 20 juni 2016

Drs. H. Zaghdoudi AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Staples

Verklaring over de jaarrekening 2015

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2015 van Stichting Pensioenfonds Staples te Maastricht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Staples op 31 december 2015 en van het resultaat over 2015, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2015;
- de staat van baten en lasten over 2015;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Staples (hierna de 'stichting') zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 6,3 miljoen
Toegepaste benchmark	0,75% van het pensioenvermogen, zijnde het totaal van de technische voorziening voor risico pensioenfonds, de technische voorziening voor risico deelnemers en de overige reserves.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van de stichting en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritische grens bevindt. Vanwege het reservetekort hebben wij een percentage van 0,75% gehanteerd.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 316 duizend rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In deze paragraaf beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Risico	Onze controleaanpak
Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad	
<p>De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds.</p> <p>In 2015 is de beleidsdekkingsgraad geïntroduceerd. Dit is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling. De Stichting is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of de Stichting voldoende buffers heeft.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.</p>	<p>Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2015 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van de Stichting beoordeeld op basis van het actuarieel rapport van de certificerend actuaaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de niet-(beurs)genoteerde beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.</p> <p>Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maand-dekkingsgraden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht. • In aanvulling hierop hebben wij op basis van een deelwaarneming de berekening van de beleidsdekkingsgraad getoetst. • Daarnaast heeft de certificerend actuaaris een plausibiliteitstoets uitgevoerd op ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve.

Risico	Onze controleaanpak
	Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaris.
Waardering en toelichting van beleggingen	
<p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van de stichting. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor het overgrote deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen), te weten beursnoteringen dan wel afgeleide marktnoteringen. Wij schatten het risico op een materiële fout in deze beleggingen lager in, mede omdat de beleggingen bestaan uit liquide, beursgenoteerde titels waarvoor een genoteerde prijs op een actieve markt beschikbaar is. Echter vanwege de omvang van de beleggingen in relatie tot jaarrekening als geheel, zijn de beursgenoteerde en de afgeleide marktgenoteerde beleggingen de post met de een grote impact op onze controle.</p> <p>De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven op pagina 39 en 40 en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de beleggingen. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2015 € 552 miljoen is belegd in beursgenoteerde beleggingen en € 269 miljoen is belegd in niet-beursgenoteerde beleggingen, waarvan € 243 miljoen een afgeleide marktnotering kent.</p>	<p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2015.</p> <p>Ten aanzien van bestaan en waardering van de beursgenoteerde beleggingen en de beleggingen met een afgeleide marktnotering bestonden onze werkzaamheden onder andere uit het kennismaken en testen van de interne beheersmaatregelen, inclusief relevante algemene IT beheersmaatregelen rondom processen inzake transactieverwerking, corporate actions, reconciliatie van beleggingen en portefeuille waardering. Hierbij hebben wij voor uitbestede processen mede gebruik gemaakt van onafhankelijke rapportages inzake de opzet, bestaan en werking van relevante beheersmaatregelen bij de beheerder en andere betrokken partijen. Tevens hebben wij de waardering van de beleggingen aangesloten met minimaal één onafhankelijke prijsbron.</p> <p>Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen onderzocht.</p>
Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen	
<p>De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van de Stichting. De technische voorzieningen dienen evenals de beleggingen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het</p>	<p>Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van de stichting. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning,</p>

Risico	Onze controleaanpak
<p>Actuarieel Genootschap (AG). De tafels worden gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de stichting, zijnde de fonds-specifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle.</p> <p>De Stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven op pagina 41 en 42 van de jaarrekening en een nadere toelichting opgenomen in toelichting 10 van de jaarrekening. Uit deze toelichting blijkt dat (schattings)wijzigingen hebben plaatsgevonden met betrekking tot de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur door het vervallen van de driemaandsmiddeling per 1 januari 2015 en aanpassing van de UFR in juli 2015. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor € 4,0 miljoen hoger uitgekomen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd zijn.</p>	<p>werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2015. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de effecten van de wijzigingen in de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.</p> <p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2015.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerende actuaris. • Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerende actuaris, en met gebruikmaking van onze eigen actuariële specialist, gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn. • Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse.
Uitvoering van vermogensbeheer en pensioenbeheer processen bij de uitvoeringsorganisaties	
<p>De Stichting heeft de pensioenuitvoering en het vermogensbeheer uitbesteed aan derde partijen. Het bestuur blijft conform wetgeving eindverantwoordelijk voor de gehele dienstverleningsketen. De financiële informatie die ontvangen wordt van deze partijen is betrokken bij de totstandkoming van de jaarrekening</p>	<p>Voor zover relevant voor onze controle van de jaarrekening, hebben wij de juiste werking van interne beheersmaatregelen bij de uitvoeringsorganisaties beoordeeld op basis van de ontvangen ISAE 3402 rapportages. Verder hebben wij gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd zoals cijferanalyses en deelwaarnemingen gericht op de uitkomsten van de</p>

Risico	Onze controleaanpak
<p>van de stichting. De stichting heeft dit toegelicht in de risicoparagraaf van de jaarrekening, op pagina 63.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de uitbestede processen niet goed worden beheerst en dat de ontvangen financiële informatie van de uitbestedingspartijen niet betrouwbaar is.</p>	<p>relevante financiële informatiestromen.</p>

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening en voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de Stichting;

- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de Stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende het bestuursverslag en de overige gegevens

Wij vermelden op basis van de wettelijke verplichtingen onder Titel 9 Boek 2 BW (betreffende onze verantwoordelijkheid om te rapporteren over het bestuursverslag en de overige gegevens):

- dat wij geen tekortkomingen hebben geconstateerd naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de door Titel 9 Boek 2 BW vereiste overige gegevens zijn toegevoegd;
- dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Benoeming

Wij zijn door het bestuur benoemd als accountant van de Stichting. Ondergetekende treedt op als externe accountant sinds de controle van het boekjaar 2009.

Den Haag, 20 Juni 2016
Ernst & Young Accountants LLP
w.g. S.B. Spiessens RA

PERSONALIA

HET BESTUUR per 1 mei 2016

Benoemd op voordracht van de Raad van Bestuur van Staples Nederland Holding B.V.

Bestuursleden

Mr. M.B.A. Capel, plv. voorzitter
P.A.H. Martens, secretaris
R.A.L. Monnens
Drs. C. Boevé RC

Plaatsvervangende bestuurslid

Vacature

Benoemd op voordracht van de COR van Staples Nederland Holding B.V.

Bestuursleden

F.P. Lamein, plv. secretaris
Vacature

Plaatsvervangende bestuurslid

Drs. M. Kraan

Benoemd op voordracht van de Vereniging Gepensioneerden Buhrmann/ CE/Staples (VGB)

Bestuursleden

J.C.J. Zwart
H.J. Vader

Plaatsvervangende bestuurslid

R.G. de Bree

VERANTWOORDINGSORGAAN

Namens de actieve en gewezen deelnemers

R. Meijer
Ir. G. Altena, secretaris

Namens de gepensioneerden

M. Tipker, voorzitter
Drs. H. Winkel
D. de Rooij

Namens de werkgever

Drs. K. Laker RC
J. Visser RA

VISITATIECOMMISSIE

Drs. B.N. Smith RC MGM, voorzitter
Drs. E.H.W. Bosman AAG
Drs. L.L.F. Rutgers

BELEGGINGS- EN CONTROLECOMMISSIE

R.A.L. Monnens, voorzitter
H.J. Vader
Drs. A. Verkruyssen
Drs. H.G. Vreedenburgh
Drs. B.P.H. Puijn RBA, extern deskundige
Drs. M. Iglesias del Sol, extern deskundige

ACCOUNTANT

Ernst & Young Accountants LLP

CERTIFICEREND ACTUARIS

Towers Watson Netherlands B.V.

ADVISEREND ACTUARIS

Towers Watson Netherlands B.V.

BESTUURSONDERSTEUNING

BSG Pension Management B.V., vanaf 1 september 2015

VERKLARENDE WOORDENLIJST

Actuariële- en bedrijfstechnische nota (ABTN)

Hierin zijn de financiële opzet van een pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven. De actuariële en bedrijfstechnische nota moet in ieder geval een beschrijving bevatten van de financieringsmethode, de wijze van berekening van de bijdragen en van de toereikendheidstoets, alsmede een uiteenzetting van het beleggingsbeleid, een organogram en een mandaatregeling. De actuariële en bedrijfstechnische nota moet aan De Nederlandsche Bank worden overgelegd.

Actuariële grondslagen

Gegevens als sterftekansen, arbeidsongeschiktheidskansen, rekenrente en kosten die gemaakt worden om pensioen uit te keren. Ook het vermogen dat nodig is om alle pensioenen te kunnen uitkeren, wordt met deze gegevens berekend.

Asset class:

Beleggingscategorie

Asset purchase programme:

Hierbij wordt gerefereerd op het opkoopprogramma van de Centrale Banken. De Europese Centrale Bank koopt tot een bedrag van 1140 miljard euro aan staatsobligaties op om de economie te stimuleren en de inflatie op een iets hoger niveau te krijgen.

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM houdt toezicht op het gedrag van iedereen die actief is op de markt van sparen, lenen, beleggen en verzekeren.

Beleggingsbeleid

Een pensioenfonds is verplicht om op solide wijze te beleggen. Het beleggingsbeleid van een pensioenfonds is enerzijds gericht op het zo veel mogelijk uitsluiten van beleggingsrisico's en anderzijds op het behalen van een zo hoog mogelijk rendement. Bovendien moet de afstemming van de beleggingen op de verplichtingen juist zijn: het pensioenfonds moet op het juiste moment aan haar verplichtingen kunnen voldoen. Om optimaal aan deze uitgangspunten te voldoen is een juiste samenstelling van de beleggingsmix noodzakelijk, die met behulp van een ALM-studie kan worden vastgesteld.

Benchmark (index)

Een objectieve maatstaf voor zowel de samenstelling als de performance van het belegde vermogen. Een benchmarkindex is een mandje van -bijvoorbeeld- een aantal aandelen.

In beginsel bepaalt de totale waarde van alle uitstaande aandelen de waarde van een index; fluctuaties in de waarde van de index worden derhalve veroorzaakt door koersfluctuaties van de in de index opgenomen aandelen.

Bekende voorbeelden van indices zijn AEX en MSCI.

Beschikbare premiereregeling

Pensioenregeling waarin de hoogte van de verzekerde pensioenen afhankelijk is van de krachtens de regeling beschikbare premie en de daarmee te behalen beleggingsopbrengsten. Met behulp van actuariële grondslagen en methoden wordt bij pensionering de precieze hoogte van het pensioen vastgesteld.

Bp

Basispunt. Eén honderdste procent.

Compliance

Het woord komt van het Engelse woord to comply with, overeenstemmen met. De naleving van de wet- en regelgeving, evenals het werken volgens de normen en regels die het fonds zelf heeft opgesteld.

Compliance chart:

Een compliance chart beschrijft en analyseert de compliancerisico's voor het pensioenfonds en beschrijft de werkzaamheden die in het kader van compliance worden verricht om deze risico's te beheersen.

Compliance officer

Is een functionaris die bij veelal een financiële instelling is aangesteld om toe te zien op de naleving van wet- en regelgeving binnen de organisatie. Een compliance officer zorgt er voor dat de handelwijze van de organisatie inclusief haar personeel overeenkomt met de door de wetgever gesteld vereisten.

Contante waarde

Het bedrag dat op dit moment nodig is om in de toekomst een uitkering te kunnen doen, waarbij rekening is gehouden met de actuariële grondslagen.

CPI

Afkorting voor Consumentenprijsindex.

Het CPI wordt maandelijks berekend en gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het meet de gemiddelde prijsveranderingen in de loop der tijd van goederen en diensten die huishoudens voor hun levensonderhoud aanschaffen. Zie ook onder Indexatie.

Covered bonds:

Obligaties waarbij aan de houders van de obligatie een extra vorm van zekerheid is verschaft. Ze worden doorgaans uitgegeven door banken en de zekerheid bestaat meestal uit een onderliggende portefeuille met hypotheeklen. Stel dat de uitgever van de obligatie (de bank) zijn verplichting niet meer na kan komen dan kan een claim worden uitgeoefend op de hypotheeklenportefeuille.

(Beleids-)dekkingsgraad

De verhouding van de contante waarde van het belegde vermogen en de contante waarde van de pensioenverplichtingen. Dit percentage geeft aan de mate waarin het fonds buffers heeft om in de toekomst aan haar verplichtingen te kunnen voldoen. Per 1 januari 2015 hanteren pensioenfondsen de beleidsdekkingsgraad, dat is een gemiddelde van de dekkingsgraden van de twaalf voorgaande maanden.

Derivaten

Financiële producten die alleen kunnen bestaan bij de gratie van een ander product ofwel de onderliggende waarde. De prijsontwikkeling is (mede) afhankelijk van de prijsontwikkeling van de onderliggende waarde. Een ander woord voor derivaten is afgeleid product, zoals opties, futures en termijncontracten. Het zijn verhandelbare rechten en/of plichten.

Direct rendement/totaal rendement

Direct rendement heeft betrekking op de directe opbrengsten uit beleggingen in de vorm van rente, dividend en huren, uitgedrukt in een percentage van de waarde van die beleggingen. In het begrip totaal rendement wordt ook de waardeverandering van de beleggingen meegenomen. Bij het effectief rendement op vastrentende beleggingen wordt ook nog rekening gehouden met het patroon van de nog te ontvangen aflossingen en rentebetalingen.

De Nederlandsche Bank (DNB)

Orgaan dat toezicht houdt op pensioenfondsen en verzekeraars. Het toezicht op pensioenfondsen is geregeld in de Pensioenwet. De Pensioenwet heeft als doel het beschermen van de pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers. DNB houdt ook toezicht op pensioenregelingen die door een werkgever bij een pensioenfonds of een verzekeraar worden ondergebracht.

Duration

Het cijfer dat aangeeft met hoeveel procent de waarde van een obligatie (portefeuille) stijgt of daalt bij een daling of stijging van één procent van de rente. De duration kan gebruikt worden als rentegevoeligheidsmeter. Hoe hoger de duration des te groter zal de waardeverandering zijn bij een rentewijziging.

Emerging Markets (Opkomende Markten)

Landen waarvan de aandelenmarkt en de obligatiemarkt nog niet volledig zijn ontwikkeld; bijvoorbeeld China en India.

Emerging Market Debt

Beleggingen in obligaties uitgegeven door overheden en bedrijven in opkomende markten.

Fiduciair manager

Fiduciair management is een integrale benadering van vermogensbeheer die ervoor zorgt dat alle vermogensbeheeractiviteiten optimaal op elkaar worden afgestemd. De fiduciair manager begeleidt het pensioenfondsbestuur bij het vaststellen van het beleggingsbeleid, het voeren van risicomangement en het samenstellen van een optimale beleggingsportefeuille. Door middel van een frequente rapportage houdt het pensioenfondsbestuur volledig grip op alle processen.

Financieel Toetsingskader (FTK)

Voorschriften voor de premiehoogte en de omvang van de reserves, als onderdeel van de Pensioenwet die op 1 januari 2007 van kracht is geworden.

Franchise

Het deel van het salaris waarover geen pensioen wordt opgebouwd. Gepensioneerden krijgen hiervoor in de plaats de AOW van de Sociale Verzekeringsbank.

Gewezen deelnemer (ook wel slaper genoemd)

Iemand is een gewezen deelnemer als de deelname aan de pensioenregeling is gestopt doordat hij/zij niet langer bij een werkmaatschappij van Staples werkt.

Governance

Het stelsel van verantwoordelijkheden van alle partijen die bij het besturen van een pensioenfonds betrokken zijn, zoals bestuur en directie.

Haalbaarheidstoets

Pensioenfondsen moeten jaarlijks toetsen of het verwachte koopkrachtbehoud van de pensioenen en de daarbij behorende risico's in lijn zijn met de ambities van het pensioenfonds. Het doel van de haalbaarheidstoets is om de afweging tussen het streven naar rendement uit beleggingen en het pensioenresultaat en de daar bijbehorende risico's expliciet te maken. In deze afweging houdt het pensioenfonds rekening met een evenwichtige afweging van de belangen van verschillende generaties. Het resultaat van de toets kan ertoe leiden dat het pensioenfonds samen met de werkgever en de COR (arbeidsvoorwaardelijke partijen) in overleg gaat over een aanpassing van het beleid of de ambitie.

Herstelplan

Plan van aanpak gericht op het herstel van het dekkingstekort of het reservetekort bij een pensioenfonds. Binnen drie maanden na het ontstaan van de situatie van onderdekking dient het bestuur van het pensioenfonds een herstelplan bij De Nederlandsche Bank (DNB) te hebben ingediend. Het herstelplan dient zodanige maatregelen te omvatten, dat de situatie van onderdekking binnen een jaar is beëindigd. De termijn die in het herstelplan mag worden aangehouden voor herstel van het reservetekort bedraagt maximaal vijf jaar.

High yield

Bedrijfsobligaties worden onderverdeeld in twee categorieën:

1. AAA tot en met BBB worden aangemerkt als investment grade beleggingen: 2. BB tot en met C krijgen het predikaat 'sub-investment grade' of 'high yield'. Tegenover deze lagere rating staat een relatief hoog verwacht rendement. Een bijkomend voordeel is dat emissies die net buiten de categorie investment grade vallen vaak extra rendement opleveren in verhouding tot het risico.

Integriteitsbeleid

Integriteit staat voor integer handelen en dat is zoiets als 'doen wat van je verwacht wordt'. Daarbij gelden dan de waarden en normen van 'goed burgerschap' zoals onafhankelijk, loyaal, betrouwbaar, dienstbaar en onkreukbaar.

Deels zijn deze waarden en normen uitgewerkt in gedragscodes die concreter aangeven wat wel moet en niet mag.

Kwetsbaarheidsmatrix

Het bestuur heeft aan de hand van een groot aantal indicatoren een matrix opgesteld waaruit de mate van kwetsbaarheid met betrekking tot het voortbestaan van het pensioen is af te leiden.

Leveraged loans

Hebben verwantschap met een high yield obligatie. Deze worden ook uitgegeven door bedrijven zonder investment grade rating van kredietbeoordelaars. Zo staan deze leningen hoger in de hiërarchie ten opzichte van de obligaties bij een faillissement. Het kredietrisico is dus geringer.

Marktrente

Onder de marktrente verstaan we de rente die bij het verstrekken van een lening of krediet overeenkomt met de gemiddelde rente voor vergelijkbare leningen of kredieten.

Marktwaarde

Waarde van een beleggingsobject als het op dit moment zou worden verkocht.

Matching portefeuille:

Binnen de matching portefeuille wordt het renterisico van het pensioenfonds verminderd. De verplichtingen van het pensioenfonds worden (tot op zekere hoogte) gematched met de vastrentende-waarden portefeuille. Dit kan gebeuren met behulp van obligaties, maar ook door middel van derivaten.

Nominale waarde

De hoofdsom, waarover rente wordt betaald en die uiteindelijk wordt terugbetaald aan de uitlener. Door rentebewegingen in de markt kan de marktwaarde afwijken van de nominale hoofdsom.

Obligatie

Schuldpapier van een overheid of onderneming met een vaste of variabele rente en een vaste looptijd waarna de schuld zal worden afgelost.

Optie (call of put)

Een optie is het recht, en niet de plicht, om een onderliggende waarde van een aandeel te kopen (call) of verkopen (put) tegen een prijs die vooraf is afgesproken (uitoefenprijs) gedurende een bepaalde periode (de looptijd).

Pensioenaanspraak

Een recht op toekomstige pensioenuitkeringen. De aanspraak op pensioen wordt onderscheiden van het ingegane pensioen.

Pensioengerechtigde

Degene, die krachtens de bepalingen van de statuten en het reglement periodieke pensioenuitkeringen ontvangt.

Pensioengrondslag

Het deel van het (vaste) jaarsalaris dat resteert na aftrek van de franchise. Over de pensioengrondslag worden de pensioenaanspraken verleend.

Pensioenwet

De Pensioenwet heeft als doel het beschermen van de pensioenaanspraken van de werknemers. Verder regelt de Pensioenwet het toezicht op pensioenfonds en verzekeraars door DNB.

Prognosetafels

Tabellen opgesteld door het Actuarieel Genootschap op basis van waarnemingen in een bepaalde periode, aangevend per leeftijd de kans om binnen het jaar te overlijden.

Het Pensioenfonds Staples gebruikt de zgn. Prognosetafels 2012 - 2062 met correcties voor ervaringssterfte waardoor al rekening wordt gehouden met een toekomstige verbetering van de levensverwachting als het gaat om het resterende langlevensrisico.

Reële dekkingsgraad

de verhouding tussen het vermogen inzake de bij een pensioenfonds ondergebrachte pensioenregeling of pensioenregelingen en

de technische voorzieningen van een pensioenfonds waarbij in elk kalenderjaar rekening wordt gehouden met voorwaardelijke toeslagverlening aan de hand van loon- of prijsontwikkelingen in het daaraan voorafgaande kalenderjaar.

Rekenrente

Het rentepercentage dat in aanmerking wordt genomen bij de berekening van de contante waarde van de pensioenverplichtingen.

Rendement

Het positieve of negatieve resultaat dat een pensioenfonds of vermogensbeheerder behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.

Risk manager

De functionaris die controles op het beleggingsproces, het resultaat en de kwaliteit van waarderingen uitvoert. Hiermee krijgt het bestuur het gewenste zicht op de operationele risico's van het onder haar verantwoording gevoerde beleggingsbeleid.

SIRA

Jaarlijks wordt een Systematische IntegriteitsRisicoAnalyse uitgevoerd. Deze analyse bevat alle integriteitsrisico's die het pensioenfonds kan lopen. Hieronder wordt verstaan:

- het tegengaan van belangenverstremming
- het voorkomen van betrokkenheid bij:
 - strafbare feiten en andere wetsovertredingen,
 - bepaalde cliënten en
 - maatschappelijk onbetamelijke handelingen

Swap (valuta/rente)

Een valuta-/renteswap is een ruiltransactie die geschiedt op de internationale financiële markt, waarbij partijen de valuta-/rentebetalingen gedurende de looptijd of een deel van de looptijd, tegen elkaar ruilen. Na het verstrijken van deze tijd worden ze weer teruggenomen en hebben beide partijen hiervan kunnen profiteren.

Technische voorziening (TV)

Het bedrag dat naar verwachting nodig is om alle lopende in de toekomst aan pensioengerechtigden uit te keren bedragen te kunnen dekken.

Toeslagen

Verhoging van ingegane pensioenen en/of (premiëvrije) pensioenaanspraken met een percentage dat gelijk blijft of gelijk is aan een indexcijfer. Als indexcijfer wordt vaak het consumenten-prijsindexcijfer (CPI) gehanteerd. Indien bij een gemiddeld-salaris pensioenregeling jaarlijks de pensioensalarissen uit het verleden worden geïndexeerd, bijvoorbeeld met de algemene loonindex volgens het CBS, is sprake van een geïndexeerd gemiddeld salaris pensioenregeling.

T-note:

Staat voor Treasury Note, de Amerikaanse overheidsobligatie.

Vastrentende waarden

Verzamelaam voor beleggingen waarop in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt. Voorbeelden van vastrentende waarden zijn obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.

Verantwoordingsorgaan

De Pensioenwet verplicht pensioenfondsen tot het instellen van een verantwoordingsorgaan waarin actieve deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever vertegenwoordigd zijn. Zij hebben als taak het controleren van het handelen van het bestuur met betrekking tot het beleid, de wijze waarop het beleid is uitgevoerd en de naleving van de bij of krachtens de wet vastgestelde principes voor Goed Pensioenfondsbestuur.

Vereist eigen vermogen

Is de omvang van het eigen vermogen waarover een pensioenfonds ten minste moet beschikken. Indien een fonds niet over dit vermogen beschikt, moet het een langetermijnherstelplan indienen bij DNB.

Visitatiecommissie

Het pensioenfonds draagt zorg voor de organisatie van het interne toezicht. Het gaat daarbij om het beoordelen van de beleids- en bestuursprocedures, de interne beheersing, de manier waarop de uitvoering van de regeling wordt bestuurd en aangestuurd en de manier waarop wordt omgegaan met risicomanagement. Het interne toezicht wordt bij ons fonds uitgevoerd door de visitatiecommissie.

Waarde-overdracht

Het overhevelen van de contante waarde van de bij de oude werkgever opgebouwde pensioenaanspraken naar de pensioenverzekeraar of het pensioenfonds van de nieuwe werkgever voor inkoop van (geïndexeerde) pensioenaanspraken.

WTI: West Texas Intermediate:

West Texas Intermediate (WTI) is een soort aardolie die veel wordt gebruikt in Amerikaanse raffinaderijen en die geldt als benchmark voor olieprijsen.

Zuivere kostendekkende premie

Dit is de actuarieel benodigde premie voor de inkoop van het onvoorwaardelijk deel van de uit het pensioenreglement voortvloeiende pensioenverplichting, een opslag voor solvabiliteit en een opslag voor uitvoeringskosten.